

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

1956-yil 4-yanvardan chiqq boshlagan

ADABIY-BADIIY, MA'NAVIIY-MA'RIFIY, IJTIMOIIY GAZETA

2021-yil 2-aprel / № 14 (4621)

АЛИШЕР НАВОИЙ – ДУНЁНИНГ ШОИРИ

МУНОСАБАТ

Ҳеч шубҳасиз, ўтаётган ҳафтада Ватанимиз ва халқимиз ҳаётида ўчмас из қолдирадиган энг муҳим воқеалардан бири рўй берди. Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашининг саммитида Ўзбекистон Президентининг таъаббуси асосида бутун туркий дунёнинг фахру гурурига айланган буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий номидаги Туркий Кенгаш мукофотини таъсис этиши тўғрисидаги таклиф аъзо давлатлар томонидан маъқулланди. Улуг аждодимизга ҳар томонлама муносиб бундай эҳтиром Президентимизнинг эзгу таъаббуси ва изчил савъй-ҳаракатларининг юксак амалий самараси бўлди.

Мамлакатимиз раҳбари Туркий Кенгашнинг видеоконференция шаклида ўтган норасмий саммитидаги нутқида таъкидлаганидек, мазкур анжуманининг улуг мутафаккир Хожа Аҳмад Яссавий яшаб ўтган қадимий Туркистон шаҳрида бўлиб ўтишида ҳам чуқур рамзий маъно мужассам. Зеро, Юртбошимиз айтганидек, “Аҳмад Яссавийнинг ўлмас мероси буюк аждодларимиз – Жалололдин Румий ва Юнус Эмро, Юсуф Хос Ҳожиб, Низомий Ганжавий, Махтумқули Фироғий ва Бобораҳим Машраб каби шоирлар қаторида туркий халқларнинг умумий маънавий бойлиги сифатида ардоқлаб келинади”.

Кондош ва жондош бўлган туркий халқларнинг тили, тарихи ва маданияти бирлигини, уларнинг бир-бирига ҳамбарчас боғлиқлигини урғулаб турувчи муқаддас жойлар, қутлуг маконлар мавжуд. Хожа Аҳмад Яссавий мангу кўним топган Туркистон шаҳри ана шундай мўътабар маконлардан биридир.

Мамлакатимиз раҳбари Туркий Кенгаш минтақавий ҳамкорликнинг самарали механизмига айланиб бораётганига алоҳида эътибор қаратиб, ташкилот олдида турган устувор вазифаларни урғулаб ўтди. Хуусан, Туркий тили давлатлар кенгашининг Боқуда ўтказилган саммитида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев адабиёт ва санъат соҳасида Халқаро мукофотни таъсис этиши ташаббусини илгари сурган эди: “Ташкилотимизга аъзо давлатларнинг Сиз, ҳурматли раҳбарларига Туркий Кенгашнинг илм-фан, таълим, маданият ва санъат соҳаларини, шунингдек, туркий дунё бирлигини ривожлантиришга улкан ҳисса қўшган атоқли шахсларни рағбатлантириш мақсадида халқаро мукофот таъсис этиши ҳақидаги таклифни маъқуллаганингиз учун ташаккур айтаман.

Ушбу мукофотни Мир Алишер Навоий номи билан аташ ҳақидаги таклифни қўллаб-қувватлаганингиз учун ўз номим-

дан, Ўзбекистон халқи номидан чуқур миннатдорлик билдираман. Бундай эътибор ва ишонч биз учун катта шарафдир. Биз бундан барча туркий халқларнинг фахру ифтихори бўлган улуг зот – Алишер Навоийга ҳурмат-эҳтиром деб қабул қиламиз. Бу туркий бирлик руҳини юксалтиришга хизмат қилиши шубҳасиз.”

Мамлакатимиз раҳбарининг бу эзгу ташаббуси Туркий Кенгашга аъзо барча давлатлар томонидан бирдек маъқулланиб, мазкур халқаро мукофот Мир Алишер Навоий номи билан аталадиган бўлди.

Маълумки, ўтган йили Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигини нишонлаш тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Мазкур қарорда жуда кўп вазифалар белгилаб берилди. Ушбу вазифаларнинг амалга оширилиши, шубҳасиз, мамлакатимиз маънавий ҳаётида улкан тарихий воқеага айланди. Бу йил, ўйлаётганимиз, чин маънода Алишер Навоий йили бўлди. Зотан, биз буюк алломани фақат туғилган кунда ёхуд февраль ойидагина эмас, бутун йил давомида, ҳар кун эслашимиз, ўқисшимиз, ўқисшимиз зарур бўлади.

Барчамиз яхши хабардоримиз, мамлакатимиз раҳбари Учинчи Ренессанс пойдеворини яратиб гоёсини ўртага ташлади. Мана шу учинчи тамаддун пойдеворини яратишда, ўзимизни янги тамаддунга тайёрлашда Алишер Навоийдек алломаларнинг фикрига, асарларига суянишимиз лозим, албатта.

Гарчанд 580 йил олдин таваллуд топган бўлса-да, бизни бутун қийнаётган, ўйлатаётган муаммоларга жавобин Алишер Навоий асарлари беради.

Навоий ўз даврининг фарзанди, бироқ у ўз даврининггина шоири эмас. У бутуннинг ҳам, келажакнинг ҳам шоири, файласуфи, тарихчиси, тилшуноси, том маънодаги зиялиси, Фикрда, тафаккурда, бадиятда Навоий кўтарил-

ган макомга инсоният хали етиб келмади десак, муболага бўлмайдими. Бу юксак адабий чўққига етиб бориш, бу меросни англаш, ўзиники қилиш, ўзига синдириш эса ҳар бир авлоднинг ўзига боғлиқ. Одам ва олам ҳақидаги, инсон қалби ва руҳияти ҳақидаги Навоий фикрлари ҳамма даврлар учун долзарб аҳамият касб этаверади.

Адабиётшунос олимларимиздан бири Алишер Навоийни туркий адабиётнинг пойтахти, деб атаганди. Зеро, улуг шоир ва мутафаккир асарлари бадий, фалсафий, илмий жиҳатдан мукамал асарларгина эмас, балки бизнинг тафаккуримизга, онгимизга, шууримизга куч-қувват берадиган, инсонларни, элларни, элатларни, халқларни бир-бирига бирлаштирадиган маънавий макон ҳамдир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Туркий тили давлатлар кенгашининг навбатдаги видеоконференция шаклида ўтказилган норасмий саммитидаги маърузаси, шубҳасиз, мамлакатимизнинг ҳамкор давлатларнинг ҳам сиёсий, ҳам маънавий ҳаётидаги тарихий нуқт бўлди. Чунки ушбу маърузада илгари сурилган гоёлар илдири, тили, маданияти бир бўлган халқларнинг фақат ўтмиш муштараклигини тасдиқлаб қолмасдан, балки мазкур давлатларнинг истиқболдаги иқтисодий, сиёсий, маданий интеграциялашувига ҳам кенг йўл очади.

Жаббор ЭШОНҚУЛОВ,
Алишер Навоий номидаги давлат
Адабиёт музейи директори,
филология фанлари доктори

ВЕНГЕР ХАЛҚИНИНГ АСРЛАР ОША ЯШАЁТГАН ҲИКОЯТИ

ҲАМКОРЛИК СОЛНОМАСИНИНГ ЯНГИ ДАВРИ

Маълумки, Ўзбекистонда азалдан тарихий илдирилари муштарак, меҳнатқаш ва олижаноб венгер халқига доимо юксак ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиб келинади.

Мамлакатларимиз ўртасидаги алоқалар тарихига назар ташласак, бу муносабатларнинг шаклланиши ўтмишда Шандор Кёрёши Чома, Арминий Вамбери, Оноди Берталан, Енё Зичи, Дьёрдь Алмаш, Ау-рель Штейн каби машҳур венгер олимлари ва сайёҳларининг Ўрта Осиёга қилган сафарлари орқали бошланганини кўриш мумкин.

Бугунги кунда Венгрия давлати Ўзбекистоннинг Европа Иттифоқидаги энг яқин ҳамкорларидан бири ҳисобланади. Мамлакатларимиз ўртасидаги кўп қиррали дўстлик ва ҳамжихатлик алоқалари кейинги йилларда, айниқса жадал ривожланиб бораётгани аҳамиятлидир.

Яқинда Венгрия Бош вазири Виктор Орбаннинг расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлиши ва ташриф давомида ўтган олий даражадаги музокаралар Ўзбекистон ва Венгрия муносабатлари сифат жиҳатидан янги – стратегик даражага кўтарилишига хизмат қилди, десак, адашмаган фикр алмашилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Венгрия Бош вазири Виктор Орбан сиёсий, савдо-иқтисодий, инвестициявий, молиявий-техник ва маданий-гуманитар соҳаларда икки томонлама ҳамкорликни кенгайтириш истиқболларини муҳокама қилдилар. Халқаро сиёсат ва минтақавий ҳамкорлик масалалари юзасидан фикр алмашилди.

Ташриф якунида иқтисодиёт, энергетика, таълим ва кадрлар тайёрлаш, маданият, худудларо ҳамкорлик, бандлик ва меҳнат муносабатлари соҳаларида икки томонлама муносабатларни янада кенгайтиришга қаратилган қатор келишувлар имзоланди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг хоржий давлатлар раҳбарлари билан учрашувлар чоғида меҳмонларга ноёб китоблар совға қилиши яхши анъанага айланган. Бу сафар ҳам шундай бўлди.

Мамлакатимиз раҳбари Венгрия Бош вазири Виктор Орбан жанобларига халқларимиз ўртасидаги тарихий дўстликнинг ёрқин ифодаси сифатида нодир китоб – атоқли венгер адиби ва олими Арань Янош каламига мансуб “Ажойиб суйғунинг ҳикояти” номли асарнинг Тошкентда чоп этилган янги нашрини тақдим этди. Олий мартабали меҳмон ушбу туҳфани самимий миннатдорлик билан қабул қилди.

“Kolorpak” нашриёти томонидан юксак полиграфик сифат билан чоп этилган ушбу китоб давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг “Ҳамкорлик солномасининг янги даври” номли сўзбоши билан очилади.

“Ажойиб суйғунинг ҳикояти” 2016 йилда Венгрияда венгер ва ўзбек тилларида алоҳида китоб ҳолида босилиб чиққани эътиборга лойиқ, – дейилади мазкур сўзбошида. – Энди эса бу ноёб асар Тошкентда ҳам нашр этилди. Мен венгер халқининг кўҳна ва шонли тарихини бадий ифода этадиган ушбу асарга сўзбоши ёзиш шарафига муяссар бўлганимдан бахтиёрман.

Бизда “Адабий дўстлик – абадий дўстлик” деган доно нақл бор. Қадимдан илм-маърифат ва сўз санъатини, китобни юксак қадрлаб келадиган халқимиз бугунги кунда ҳам маҳоратли таржимонлар туфайли венгер адабиётининг энг сара намуналарини ўз она тилида мутулаа қилмоқда. Бу асарлар китоб ва тўпламлар ҳолида, шунингдек, турли

адабий газета ва журналларда мунтазам чоп этилмоқда.

Ҳозирги вақтда венгер санъаткорлари ва илм-фан намояндalари юртимизда ўтаётган “Шарқ тароналари”, Бахшичилик санъати, Хунармандчилик санъати халқаро фестиваллари ҳамда улар доирасида ўтказилаётган илмий анжуманларда фаол иштирок этиб келатгани бизни ҳурсанд қилади.

Биз Венгрия давлатини Ўзбекистоннинг Европадаги яқин дўсти ва ҳамкори сифатида биламиз ва ўзаро муносабатларимизни ҳамisha юксак қадрлаймиз. Венгрия биз учун нафақат Шарқий Европадаги, балки бутун Европа китъасидаги муҳим сиёсий, савдо-иқтисодий, сарможий ва маданий шеригимиздир.

Бу давлатнинг жадал ривожланиб бораётгани, қўллаб соҳаларда катта ютуқларга эришаётгани дўст мамлакат сифатида бизни гоят қувонтиради. Бугун икки давлат ўртасидаги кўп қиррали ҳамкорлигимиз солномасида янги давр бошланмоқда. Ишонаманки, тарихий-маданий алоқаларимизни янада равнақ топтириш, барча устувор йўналишларда ўзаро муносабатларимизни ҳар томонлама кенгайтириш борасидаги амалий ҳаракатларимиз ўзбек ва венгер халқларининг манфаатлари йўлида бундан буён ҳам изчил давом этади.”

“Ажойиб суйғунинг ҳикояти” китобининг ноёблиги шундаки, бу асар 19-асрда халқларимиз ўртасида маданий ва адабий ҳамкорлик алоқаларининг тамал тошини қўйган инсонлардан бири, салкам ўттиз йил давомида Венгрияда яшаб, Мулла Исҳоқ, Мулла Содик номлари билан танилган ватандошимиз Исҳоқ Иброҳим томонидан ўзбек тилига таржима қилинган.

Исҳоқ Иброҳим 1865-1879 йилларда Венгрия Фанлар академиясининг бош котиби бўлиб хизмат қилган Арань Янош билан шахсан таниш бўлган, унинг таржимасидаги ушбу шеърый асар Венгриядаги “Косору” журналнинг 1865 йил 9-сонидa чоп этилган.

Озодбек НАЗАРБЕКОВ,
Ўзбекистон Республикаси маданият вазири

ЮКСАК ПАРВОЗ ВА КУЧ-ҚУВВАТ МАНБАИ

Президентимиз қарори асосида, ЮНЕСКО томонидан таъсис этилган 27 март – Халқаро театр кунини кенг нишонлаш мақсадида, мамлакатимизда 21 – 27 март кунлари “Театр томошалари” ҳафталиги эълон қилинган эди. Бу сана Ўзбекистондаги мавжуд 37 та профессионал театр ва бошқа маданият ташкилотларида кўтаринки руҳда нишонланди. Санъатсевар халқимиз, алломаларимиз таърифи билан айтаман, ўзига хос ибратхоналарга бажонидил бориб, томошаларни мароқ билан кузатишди, сеvimли актёр ва актрисалари билан учрашиб, дилдан сўзлашди. Театр соҳасида эришилган ютуқлар, янгиликлардан баҳраманд бўлиб, сахна усталарининг энг сара спектакллари томоша қилишди. Томошалардан завқу шавққа тўлган, маънан унғайиб, маданият нуридан баҳраманд бўлган театр санъати ихлосмандлари санъаткорларимизнинг чиқишларини узоқ олқишладилар.

Кўз очиб юмгунча ўтиб кетган ҳафталик таассуротлари эса бир олам... Самарқанд шаҳридаги “Нурафшон” маданият марказида ҳафталикнинг ёпилиш маросими таърифи билан бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Бекзод Мусаев, Самарқанд вилояти ҳокими Эркинжон Турдимов ҳамда республикамиздаги давлат театрларининг раҳбарлари, Ўзбекистон халқ артистлари Ёқуб Аҳмедов, Ёдгор Саъдиев, Хайрулла Саъдиев, Убайдулла Омон, Саида Рамотова каби устоз санъаткорлар, ёш актёр ва актрисалар иштирок этишди. Мухташам залга йиғилган сахна фидойилари сана муносабати билан давлатимиз раҳбари йўллаган табриқни мамнуният билан қабул қилишар экан, бундан кейин ҳам соҳа ривожини учун астойдил хизмат қилишларини билдиришди.

Тантанали маросим давомида театр санъати ривожига ҳисса қўшиб келаятган бир гуруҳ фидойиларга фахрий ёллик ва қимматбаҳо совғалар топширилди. Халқимизга манзур бўладиган тadbирларнинг юксак савияда ўтказилишига бош-қош бўлган Самарқанд вилояти ҳокими Эркинжон Турдимов Бош вазири ўринбосари Бекзод Мусаев томонидан вазирликнинг “Маданият ва санъат фидокори” кўкрак нишонини билан тақдирланди.

Халқимиз ардоғидаги санъаткорлар катнашган тadbирлар доимо одамларга кўтаринкилик,

хуш кайфият бағишлайди. Уларнинг ҳамisha давомли қарсақлар билан олқишлаб туришади. Бониси, театр томошалари одамлар учун ҳаётини сабоқ, ибрат мактабидир. Ихлосмандларга улуг инсоний фазилатларни, эзгу туйғуларни бахш этиб, мудом яхшиликка ундовчи ҳам театрларимизнинг заҳматқаш ходимларидир. Шунинг учун ҳам энг фидойи маданият ходимлари ким деса, ҳеч иккиланмай театр санъати вакиллари, деб айта оламиз. Бундай камтарин, аммо шарафли санъаткорлар, ёш актёр ва актрисалар айтсанг оз. Улардан театр соҳасини танлаганининг боисини сўрасангиз, “Мен театрни, ўз касбимни севаман”, дейишади. Бу каби самимий дил ихорлари театр фидойилари тилидан тез-тез янграб туради. Одамларга яхшилик улашиши бахт деб билган инсонларга, табиийки, чин қалбимиздан чуқур миннатдорлик билдиргимиз келади.

Зеро, улар озгина эътибордан ҳам бошлари кўкка етугудек хурсанд бўлишади, шодлигини бошқалар билан баҳам кўришади. Шукрки, сўнгги йилларда шундай фидойи инсонларга давлатимиз раҳбари томонидан алоҳида эътибор ва рағбат кўрсатилган. Хуусан, “Халқаро театр кунини” муносабати билан йўлланган табриқнинг хар бир сатрида ибратхоналаримиз вакилларига бўлган чуқур ҳурмат, меҳр ва эътибор, ишонч уфуриб турибди.

Тadbирда таъкидланишича, “...қутлуг тарбия ва маърифат маскани – театр асрлар давомида одамларни эзгуликка чорлаб, қалбиди олижаноб фазилатлар, гўзал хис-туйғуларни камол топтиришга, жамиятда тинчлик, дўстлик ва ҳамжихатлик, юксак ахлоқ ва адолат тамойилларини мустаҳкамлашга хизмат қилиб келмоқда”.

Дарҳақиқат, шундай. Қарийб 100 йилдан энг вақт давомида давлатимизга инсоний фазилатлар, маънавият, маърифатдан сабоқ бериб келаятган ўзбек театрининг бой тарихи, ўзига хос йўналиши бор. У дунёдаги қатор ривожланган мамлакатлар маданияти, сахна санъати таърихидан ранг олган, изланиш, интилиш натижасида ўз ижод мактабини яратган. Ҳозирги кунда ҳам ўзбек театри вакиллари, кесаю ишлари, устоз санъаткорлар бу ишларни миллий, замонавий руҳда давом эттирмоқдалар. Шу кунларда таърихнинг раҳбари томонидан қабул қилинган “Маънавият ва ижодни қўллаб-қувватлаш мақсадида давлатимиз раҳбарининг таъсирли эътибори ва рағбат кўрсатилиши” ва “Маънавий-маърифий ишлар тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлар юртимизда соҳага берилаётган улкан эътиборнинг яна бир исботидир. Айтиш жоизки, маданият ва санъат соҳаси доимо эътиборга муҳтож, озгина қўллаб-қувватлашдан куч-қувват олади. Шу маънода бугунги кунда ҳақиқий гамхўрини топган соҳамиз янада гуллаб-яшнашига ишонамиз.

ВЕНГЕР ХАЛҚИНИНГ АСРЛАР ОША ЯШАЁТГАН ҲИКОЯТИ

Арань ЯНОШ

Давоми, бошланиши 1-саҳифада.

ЕВРОПАДА ТАНИЛГАН ХОРАЗМИК ОЛИМ

Исҳоқ Иброҳим 1836 йилда Хива хонлигининг Қўнғирот беклигида туғилган. Айрим маълумотларга қараганда, у машҳур тасавуф шоири Сулаймон Боқирғонийнинг йиғирма еттинчи авлоди бўлган. Бухоро ва Шом (Сурия) мадрасаларида таҳсил олган, Хива мадрасасида мударрислик қилган. Айтишларича, у фақат илмий мударрисгина эмас, моҳир созаанда, полвон ва киссахоҳ бўлган, шער ҳам ёзган.

Мулла Исҳоқ 27-28 ёшларида Ҳожи Рашид афанди номи билан Ўрта Осиёга сафар қилган машҳур сайёҳ Вамбери билан Хивада учрашди ва ҳажга бориш нияти билан унга сафардош бўлади.

Вамбери уни барча йўлдошлари ташлаб кетганида ҳам, мулла Исҳоқ унга содиқ қолгани ва ҳақиқий дўстлик намунасини кўрсатганини ўз хотирларида баён этган.

“У жуда тўғри ва камсукум инсон эди, – деб ёзади Вамбери ўзининг қўнғиротлик йўлдоши ҳақида. – Унинг ғаразсиз ва софдил муносабати менга хавфли ва азобли сафаримда куч-қувват бағишлади”.

Техронга келганларида, Эрон шоҳи саройида фотомухбирлик қилаётган М.де Блоквилл уларни эсдалик учун суратга олади. Суратда ҳам шарқона тарбия топган Исҳоқнинг одоб сақлаб, устозининг ёнида ўтирмастан, тик турган ҳолда расмга тушиганига гувоҳ бўламан.

Сайёҳлар Истанбулга етиб келишган, Вамбери мулла Исҳоқни Маккага кузатмоқчи бўлади. Аммо Исҳоқ Европани бир кўриб, яна Истанбулга қайтаганини айтиди ва шу тарихи Будапешт шаҳрига келади.

У дастлаб бу шаҳарда ўз миллий кийимида юради, европача таомларни ея олмай қийналади. Айни пайтда, бу ердаги ҳамма нарсага катта қизиқиш билан қарайди ва Европа муҳити, одадларига тезда қўниқиб, венгер тилини ўзлаштириб олади.

Ҳатто, уни ўзи билан Венгрияга олиб келган Вамбери ҳам орадан бир йил ўтиб, ўз ҳамроҳини таний олмай қолади.

“Бир йилдан сўнг Англиядан қайтиб келсам, – деб ёзади Вамбери, – қай кўз билан кўрайки, менинг мулла Венгер либосида, салланнинг ўрнида сўнгги модадаги причёска. Венгер тилини

казида илк бор жаранглаётган, ўзбек халқ донишмандлигини ифода этадиган қуйидаги сингари ўнлаб мақоллар ғарб илмий жамоатчилиги ўртасида катта эътибор қозонади:

“Одам оласи ичида, хайвон оласи сиртида”, “Энасини кўриб – қизини ол, қорасини кўриб – бўзини ол”, “Очлик нени едирмас, тўқлик нени дедирмас”, “Асал тутган бармоғин ялар”, “Тилдан келган ҳам қўлдан келса, ҳамма одам гадо бўлмай, сўлтон бўларди”, “Даво-гаринг подшо бўлса, арзингни Оллоҳ эшитсин”, “Қорани ювсанг оқ бўлмас”, “Шошилган ишга шайтон кўшилур”, “Узоқ бўлса ҳам йўл яхши, ёмон бўлса ҳам қиз яхши”, “Арпа-бугдой ош бўлур, олтин-кумуш тош бўлур”, “Қўлим очик, юзум очик”, “От ориқликда, йиғит ғарблиқда билинар”, “Имом уйиннан ош чикмас, ўлик юзиннан ёш чикмас”, “Балиқ еган тўқ бўлур, куч-қуввати йўқ бўлур”, “Осилажак одам сувга сакрамас” ва бошқалар.

Исҳоқ Иброҳим шу тарихи Венгрияда шарқшунос, фольклоршунос, таржимон сифатида танилади ва 1865 йилдаёқ ўзбек халқ оғзаки ижодини Европада тарғиб қилади.

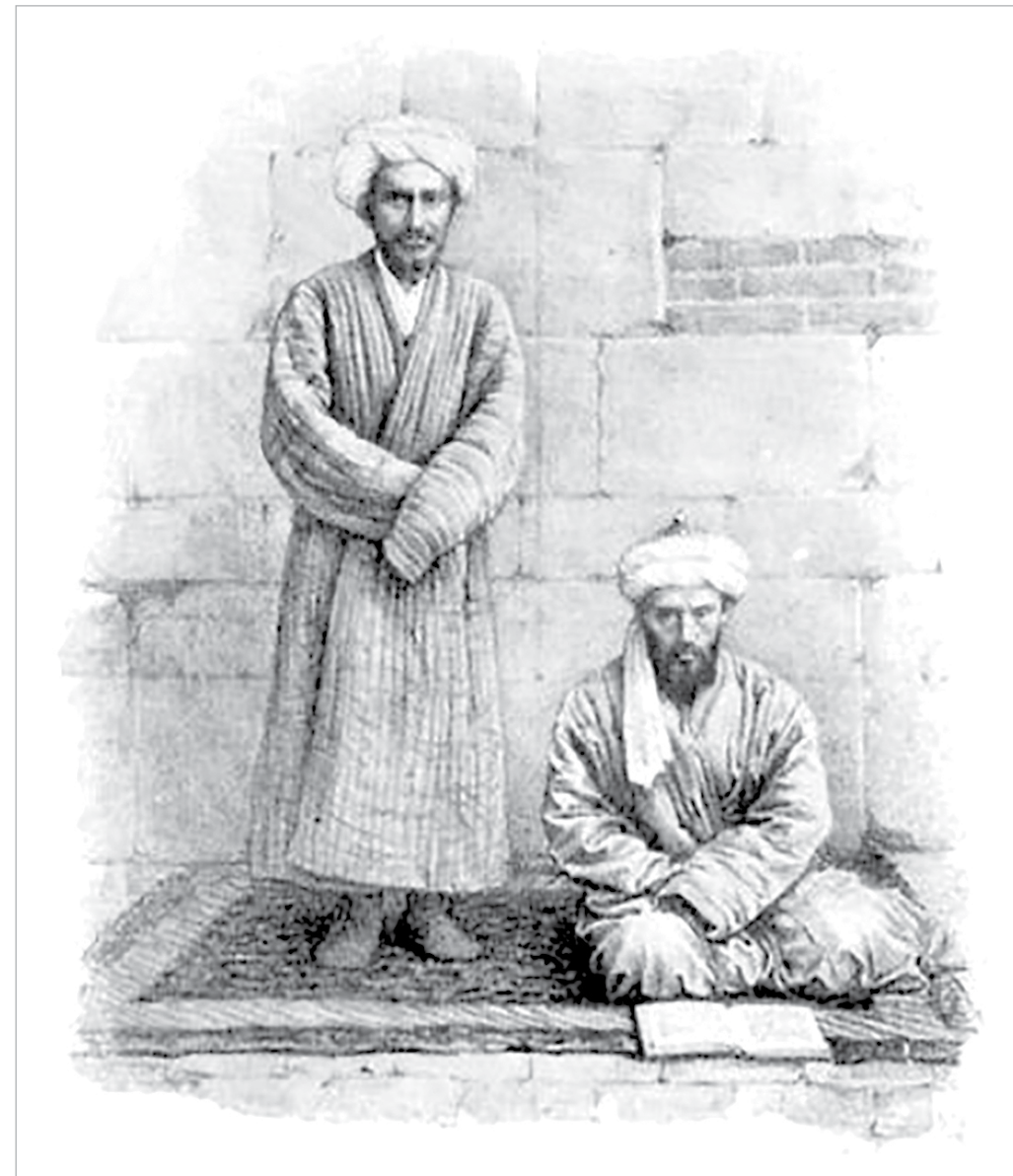
Айни пайтда, Исҳоқ Иброҳимнинг венгер шоири Арань Яношнинг “Будданинг вафоти” қаҳрамонлик эпосидан таржимаси венгер тилидан ўзбек тилига қилинган биринчи бадиий таржима сифатида қадрлидир.

У 1867 йилда Вамбери томонидан “Юсуф ва Аҳмад” достонининг аслиги матни ва немисча таржимаси нашр этилишида ҳам иштирок этади. Таржимонлик қобилияти учун Вамбери уни “жонли лугат” деб атайд.

Исҳоқ Иброҳим венгер тилидан ташқари олмон, лотин, юнон, француз ва инглиз тилларини ҳам ўргангани, Йўзеф Булез, Шандор Пётефи, Арань Янош сингари пешқадам олим ва адиблар билан ҳамкорлик қилиб, киска фурсатда кенг қўламдаги ишларни амалга оширгани ҳам унинг фавқулодда иқтидорли шахс бўлганидан далолат беради.

Исҳоқ Иброҳим Венгрияда оила қуриб, шу ерда фарзандлар кўрган маълум.

Венгрияда чиқадиган “Budapesti Hírlap” газетасининг 1892 йил 23 май сонида шундай қайғули хабар эълон қилинади:

Суратда: (чапдан) Исҳоқ Иброҳим ва Арминий Вамбери. Техрон. 1864 йил.

ўрганиб олган. Уни ҳамма ёқтириб қолган. Икки йил аввалги Хива мадрасаси мулласининг башанг холатини кўринг”.

Гап шундаки, Вамбери Лондонга бир йиллик сафаридан олдин Исҳоқ Иброҳимни ўз дўстлари билан қолдиради, улар Европача мослашиб, венгер тили ва ёзувини ўрганиб олган ўзбек мударрисининг Венгрия Фанлар академиясининг шарқ кўлэмалари бўлимига ишга жойлаштиришга ёрдам беради.

Исҳоқ бу ерда шарқ кўлэмаларини тадқиқ этиш ва таржима қилиш билан шугулланади, шунингдек, шарқ тилларидан сабоқ беради.

Исҳоқ Иброҳим ўзбек халқ мақоллари, эртақ ва топшиқларини венгер тилига таржима қилиб, Венгрия Фанлар академиясининг филология бўлими томонидан нашр этиладиган “Тилшунослик ахбороти”да эълон қилади. Хусусан, Европа мар-

“Кеча Валанжадаги бир кишлоқда диққатга сазовор бир одам вафот этди... Мулла Исҳоқ эллик олти ёшда бир мусулмон ўлароқ хаёт билан видолашди. У отларидан мерос қолган ишончига сўнгги дамгача содиқ қолди. У динини ўзгартириш бобида қилинган бутун харақатларини йўқка чиқара олган одамдир...”

Исҳоқ Иброҳимнинг қабр тошида шу сўзлар битилган:

“Бу ерда осёлик турк дарвеш мулла Содиқ ётибди. 1836 й. туғилган. 22 май 1892 да вафот этди. Оллоҳ раҳмат қилсин, хузур ичида ётсин!”

Бугунги кунда венгриялик тарихчи олим, тилшунос, машҳур сайёҳ Арминий Вамберининг номи, унинг “Ўрта Осиё бўйлаб саёҳат”, “Бухоро тарихи” каби тарихий асарлари шарқшунослик тарихида қанчалик аҳамиятга эга бўлса, Вамберига

Суратда: Исҳоқ Иброҳим.

хамроҳ бўлиб Венгрияга борган, у ерда илмий-ижодий фаолият билан шугулланиб, Европада катта довруқ қозongan Исҳоқ Иброҳим фаолияти ҳам туркийшунос олимлар учун шунчалик муҳим.

Шу боис, Ўзбекистон, Венгрия, Туркия, АҚШ олимлари томонидан унинг хаёти ва илмий фаолиятига бағишлаб қатор тадқиқотлар яратилган ва яратилмоқда. Хусусан, бу борада Ҳ.Исмагулова, Н.Каримов, Ж.Шомуротов, К.Худойберганов сингари ўзбек олимларининг, Лежак Шандор, Шомфан Кара Давид каби венгер адиб ва тадқиқотчиларининг илмий изланишлари диққатга сазовор. Тарихчи ва публицист Умид Бекмуҳаммаднинг яқинда нашр этилган “Венгрияда яшаган хоразмлик олим” номли рисолада эса мавзуга янгича ёндашуви ва материалларга бойлиги билан эътиборни тортади.

«АЖОЙИБ СУЙГУННИНГ ҲИКОЯТИ» – ТАРИХ ШАҲОДАТИ

Олис ўтмишда қадимги венгер ва хунларнинг Шарқдан – бизнинг бугунги минтақамиздан чиқиб, Европада келиб ўрнашгани хақидаги ривоят тасвирланган ушбу асар сюжетни халқ афсонаси асосида юзага келган ва венгер адабиётда кенг тарқалган.

Ривоятга қўра, Хунор ва Мажор деган икки пахлавон ака-ука дўстлари билан кийик овига чиқадилар. Неча кийикни овлаб, бир суйгун (буғу) ортидан қувадилар. Қувлаб-қувлаб, қизлар базм қилаётган жойдан чиқиб қоладилар. Улар қирол Дулнинг қизлари эди. Хунор ва Мажор икки маликани ўз никоҳига олиб, шу гўзал ерни ватан тутиб қоладилар ва шу тарихи венгер халқининг ажодларига айланадилар.

Арань Янош қаламига мансуб “Ажойиб суйгуннинг хикояти” мазкур афсона асосида яратилган шеърӣ асарлардан биридир.

Ушбу асар 2016 йилда Венгрияда венгер ва ўзбек тилларида алоҳида китоб ҳолида чоп этилди.

Китобни нашр этиш ташаббускорларидан бўлган Венгрия Парламенти вице-спикери, ёзувчи Лежак Шандорнинг: “Гўзал хикоямиз бўлмиш “Ажойиб суйгуннинг хикояти”ни таржима қилган Мулла Исҳоқнинг хотираси абадий бўлсин. Ўзбеклар ва бизнинг халқимизнинг келиб чиқиши бир илдизга бориб такалади, орамизда ишонч ва эҳтиром бор”, деган сўзлари эътиборлидир.

“Мулла Исҳоқ венгер шоири Арань Яношнинг “Ажойиб суйгуннинг хикояти” асарини Венгрия Фанлар академияси Шарқий кутубхонасида ишлаган пайтда таржима қилган, – деб ёзади Венгрия Фанлар академиясининг илмий ходими, туркшунос Шомфан Кара Давид. – Таржимани лотин ёзувида асосланган венгер алифбосида тайёрлаган. Унинг нуҳаси хозиргача Будапештдаги Шарқий кутубхонада сақланади... Таржима ҳақида яна шуни билишимиз керакки, Мулла Исҳоқ хозирги ўзбек адабий тилини билмаган, у Хоразм шевасида гапирган. Бундан ташқари, Вамберидан усмонли турк тилини ҳам ўрганган, бунинг натижасида у Хоразм шевасида Кичик Осиёдаги турк тилининг сўзларини ҳам аралаштириб юборган. Шундай бўлса-да, Мулла Исҳоқ таржимасининг 90 фоизи бугунги ўзбек тилига оғзина ўзгартиришлар билан мос келади.”

Китоб венгер археологиясининг атоқли сиймоси, венгер халқининг қадимий тарихи бўйича қўллаб илмий ишлар муаллифи, айни пайтда тасвирий санъатда ҳам катта ютуқларга эришган Ласло Дюла (1910-1998) чизган суратлар билан безатилган.

Қуйида эътиборингизга ҳавола этиладиган “Ажойиб суйгуннинг хикояти” асари, эҳтимол, бугунги кун нуктаи назаридан бироз содда бўлиб туюлиши мумкин, лекин ушбу дoston биз учун аслиятдан ўтирилган ва венгер адабиётидан ўзбек тилига таржима қилинган илк асар сифатида қадрлидир.

Икром БҮРИБОЕВ тайёрлади.

АЖОЙИБ СУЙГУННИНГ ҲИКОЯТИ

Венгер тилидан Исҳоқ ИБРОҲИМ таржимаси

Шохдан шохга учди қушлар,
Оғиздан оғизга боради сўзлар,
Гўрларнинг устига чиқади ўтлар,
Турар, сўз эшитиб, еридан пахлавонлар.

Энанинг ўғиллари чикдилар овга,
Овларни қочириб тушдилар даштга.
Хунор, Мажор деган икки полвондир,
Менротнинг ўғлидир икки биродар.

Хар бири эллик-эллик одам олдилар,
Яхшисини олиб ҳам ёмонини қўйдилар.
Хар бири у қадар яроғ олдилар,
Яроғини кўрганлар хайрон қолдилар.

Уларнинг зарбидан ов қоча билмади,
Кийик ва суйгунлар қонга буланди.
Нечасини ўлдириб, нечасини йикдилар,
Нечасини тутолмай ортидан қувдилар.

Бир суйгунини қувлаб-қувлаб юрдилар,
Аччиқ Денгиз ёнидаги даштга бордилар.
Айик, бўри бўлса ҳам йўлдан озинтир,
Унинг каби ёмон даштга бориштир.

Аммо йўлбаре билан арелон ох урдилар,
Охнинг садоси даштдан ўтдилар.
Сарик қоплон унда бола туғадди,
Хеч бир зот топмаса боласини еди.

Учади қушлар, чиқади сўзлар,
Гўзал Энанинг икки ўғлидан.
Яхши сайрар қушлар шохдан шохга,
Яхши-яхши сўзлар оғиздан оғизга.

Энди қуёш ботар ерига борди,
Қуёшнинг шувъласи булутга урди.
Кун бор вақтда суйгун қувлаб юрдилар,
Кун ботган сўнг хеч бир нарса кўрмаслар.

Кеч бўлган сўнг юра-юра келдилар,
Қур сувни кўрдилар, унга тушдилар.
Қур сувнинг ёнида яхши ўтлар бор эди,
Яхши ўтлар кўриб отлар ер эди.

Айтади Хунор “тушайлик” деб,
“Роҳат этайлик отларга сув бериб”.
Мажор сўз айтди: “Тонг отгадан сўнг,
Қайтайлик ҳаммамиз яна у ерга”.

Эй ботирлар, эй полвонлар,
Нечик кўрасиз бу ерларни?
Кун ботди бу тарафда,
Хайрон бўлдиқ бу ерларда.

Сўзлади полвоннинг яна бириси:
Куннинг ботган ерини кўрдим қиблада.
Инонмайман кун қиблада ботди деб,
Бу тоғлардан қизил шафқат кўрдим мен.

Оқар сувнинг ёқасига туштилар,
Отларга сув бериб роҳат этдилар.
Маслаҳат эдилар ҳаммаси бирдан:
“Азонда кетайлик уйларимизга”.

У эртада бўлди аёз тўполон,
Кун шувъласи қизил бўлиб кўринди.
Суйгун кетди кийик каби сакраб,
Сувнинг у ёнида кўрдилар уни.

Учади қушлар, чиқади сўзлар,
Гўзал Энанинг икки ўғлидан.
Яхши сайрар қушлар шохдан шохга,
Яхши-яхши сўзлар оғиздан оғизга.

Эй йиғитлар, яхши гайрат этинглар!
У суйгунни гайрат билан тутинглар!
Нечаси истаб, нечаси истамай,
Кўн хаёллар билан кетди суйгунга.

Қур сув деган сувга тушиб юздилар,
Ёмон даштлар у тарафда бор эди.
Ёмон чўлди у даштларнинг ораси,
На ўт бордир, на сув бордир у ерда.

Ернинг юзи қалқиб бундай кўринди,
Шўр ерлар сув бўлиб тақир бўлинди.
Будқнинг сувларини очиб бўлмайди,
Гўгург каби иссиқ у сувларнинг буғлари.

Ёғлар чиқар булоқлардан қайнаб,
Хам ёнади, хам оқади у ёғлар.
Оқшом ёққан қоровулнинг ўтидек,
Эласлаб-эласлаб хар ёнга чаринди.

Хар оқшомда кўн-кўн хафа бўлдилар,
“Суйгун тутмоқ не лозимдир?” – дедилар.
“Не учунки кўн машаққат тортамиз?”
Қарбало даштидек ёмон даштларда.

Бундай неча пушаймонлар этса ҳам,
Тонг отган сўнг у суйгунга кетдилар.
Ел учирган камалак каби қувдилар,
Қарчига қушининг соясидек йилпилаб.

Учади қушлар, чиқади сўзлар,
Гўзал Энанинг икки ўғлидан.
Яхши сайрар қушлар шохдан шохга,
Яхши-яхши сўзлар оғиздан оғизга.

Дон лабида ёмон даштга овоз этдилар,
Овоз шовқинлар Мейот денгизга етдилар.
Уйма-уйма кўзларда ёмон ботқоқ бор эди,
Машаққатлар тортиб ороларга ўтдилар.

Бир ерларга келганда суйгун маълум бўлмади,
Ё олладир, ё ортда ҳаво бўғиқ бўлиптир.
Кўзлар очиб юмгунча йўқ бўлиптир билмадик,
Бундай ғойиб бўлганлар булар хайрон бўлдилар.

“Қув-қув, суйгунини, не еради у суйгун”.
Бири айтди: “Келинглар, бу еради у суйгун”.
Бошқа бири айтди: “Бунда кўрдим суйгунини”,
Яна бири айтди: “Хеч бир ерда кўрмадим”.

Хар бир сойни, хар бир пасни кўрдилар,
Хар бутага найза қилч урдилар.
Қалқиб кўриб, қалтақасаклар қолдилар,
Аммо суйгун у ерларда йўқ турар.

Айтди Мажор: “Не ерда юрибмиз?
Йўллар қайда олдиндами ё ортда?
Фалак доим хар тарафга айланар,
Энам, энам, меҳнат тортиб ўларсан!”

Хунор айтди: “Энди бунда қолармиз,
Манзил этиб бу ерларда бўлайлик.
Ипак каби ўтлар бор, асал каби сувлар бор,
Оғочларнинг қовағидан боллар томиб турипти.

Кўк сувларининг ичида яхши рангли балик бор,
Қизил рангли хайвондан яхши томоқ ясармиз.
Сарик ёйлар тарандир, ўқларимиз илдамдир,
Кўп шовқинлар этайлик, кўп ўлжалар топармиз”.

Учади қушлар, чиқади сўзлар,
Гўзал Энанинг икки ўғлидан.
Яхши сайрар қушлар шохдан шохга,
Яхши-яхши сўзлар оғиздан оғизга.

Ўтира-ўтира бекикиб кўп хафалар бўлдилар,
Болиқларни кўп олиб, қийиқларни кўп тутиб.
Бу ашёни еб, кўп бошқа ашёни истади,
Бошқа ашёни топмай, дашт тарафга кетдилар.

Ёмон тоқир даштларда ўёи-буёи юрдилар,
Тун ёртиси бўлганда бир сўз овоз эшитди.
Нозара найнинг овозини булар ҳамма эшитди,
Оғочлари унинг кўзлари каби турдилар.

У тарафга юрганда пари қизларни кўрдилар,
Кўп пари қизлар у ерда ўйин мажлиси қуриптир.
Тутун каби зотлардан ёпилиптир қодир,
Бундай қодир ичида вақтихушлик этдилар.

Ҳаммалари қиз турар, хеч бир эркек йўқ турар,
У қизлардек гўзал қиз бу дунёда йўқ турар.
Беларнинг, Дулнинг қизлари улар,
У ерларда бу қизлар жин хунарин ўрганар.

Энг яхшидир икки қиз, Дул подшоҳнинг қизидир,
Он иккиси бу қизнинг Белар шохнинг қизидир.
Ҳаммалари бу қизнинг юз иккидир ҳисоби,
Пари бўлмоғин истаб бўлай хунар этарлар.

Кўп машаққат ишдир ночор эркек ўлдирмоқ,
Машаққатдир тўққиз йиғит севрламоқ.
Кўп ноз билан, гамза билан севинтирмоқ,
Ўзларини севинтирар, бошқаларни севмаслар.

Хунарлар ўрганар бундай ажойиб,
Қўнғиллар синдилар бундай ғаройиб.
Хар оқшомда “Не ўргандин?” дедилар,
Улардан сўнг хуввақтчилик этарлар.

Учади қушлар, чиқади сўзлар,
Гўзал Энанинг икки ўғлидан.
Яхши сайрар қушлар шохдан шохга,
Яхши-яхши сўзлар оғиздан оғизга.

Бир овозни эшитиб кетди шимол тарафга,
Оқшом қоронғисиди ёрут тарафга юрди.
Кўп эҳтиёт этиб пинҳон ердан кетди,
Камалакни тутмоққа кўп усулар керақдир.

Мажор айтди: “Ога, найнинг овози,
Вужудимда пайдо этти гижиклик”.
Хунор айтди: “Юрак-бағрим қон бўлди,
Қизларнинг юришини бундай кўргандан”.

Эй йиғитлар, бу қизларнинг олдига!
Хар биримиз бир-бирдан қучоқланг!
Хотин этиб ўзларингга олинглар!
Шамоллар йўқ этар изларимизни!

Отларни кўп қистаб тепағни урди,
Югани бўш қўйиб, кўп қолиб кетди.
Қизларни ўртага олиб йиғитлар,
Ҳамма қизлар ўртада, хам қучоқда бўлдилар.

Учади қушлар, чиқади сўзлар,
Гўзал Энанинг икки ўғлидан.
Яхши сайрар қушлар шохдан шохга,
Яхши-яхши сўзлар оғиздан оғизга.

Энг яхшиси қизларнинг – Дул подшоҳнинг қизлари,
Хунор билан Мажорнинг хотинлари бўлади.
У йиғитнинг ҳаммаси юз йиғитдир ҳисоби,
Хар бирлари бир-бирдан у қизларни олади.

Тақабур у қизлар бўйинларини урдилар,
Хотин бўлиб қизлар гуноҳларини кечирди.
Истамади бу қизлар уйларига кетмоқни,
Эри билан дўст бўлиб болали бўлдилар.

Кўл ичида оролга кўп олишди бу қизлар,
Қодилар буларнинг яхши уйдек бўлдилар.
Ётоқлари буларнинг яхши ердек бўлдилар,
Бошқа ерга кетмоқни булар қабул этмади.

Манглайлари бир қорин ботир ўғил туғдилар,
Яхши қизлар туғдилар парларнинг қиздек.
Бир қувватли тоифадан яхши зурриёт қолдилар,
Гўзал қизлар қолдилар энасининг ерига.

Ботир-ботир ўғиллар хар бирдан иккиси,
Тўрт ўғиллар бўлдилар икки буюқ вазира.
Хар бирини буларнинг бош этдилар тоифалар,
Бу одамлар қулласи юзда саккиз бўлдилар.

Хунордан бўлган болалар Хун тоифа бўлдилар,
Мажордан бўлган болалар Мажор тоифа бўлдилар.
Булардан бўлган зурриётлар кўп жамоат бўлдилар,
Булар кўп халқ бўлгандан у оролга сиғмади.

Скиф халқининг ерига булар келиб ёйилди,
Скиф халқининг ерига Дул подшоҳга мулк бўлди.
Иккинчизнинг исмингиз у замондан хам бери,
Учадилар оғизга хабарлардан хабарлар.

Ориф ТҶУХТАШ

БАҲОР ҒИҒИРЛАРИ — СОҒИНЧ ҒИШЛАРИ

КЕТМА, БАҲОР

Кунларимиз ёғдулар қордай бугун,
Ўрикларнинг бошида қор бордай бугун,
Қўлимдаги қалам чертсам тордай бугун,
Замин — назм, сен навосан дилга ёқар,
Соғинтириб келдинг, энди кетма, баҳор!

Бармоқларинг шохларга гул қадаб бўлди,
Хайратларим ҳаётимга мадад бўлди,
Хар баҳорда севиш — урфу одат бўлди,
Томирдаги қоним яшил ранга оқар,
Соғинтириб келдинг, энди кетма, баҳор!

Сен юртимнинг осмонига камалак бўл,
Сингилларим сочларига жамалак бўл,
Учиб-қўнган шойқанот капалак бўл,
Афсус, у ҳам бир кунгина қанот қоқар,
Соғинтириб келдинг, энди кетма, баҳор!

Бошимиздан соч, сочавер найсонларинг,
Товонимиз қитикласин майсаларинг,
Шу элладир сени қутган инсонларинг,
Наврўзим, деб қошу қабоғиндан ўпар,
Соғинтириб келдинг, энди кетма, баҳор!

Изҳор этсак, соғинчимиз жонлар қадар,
Майсаларинг чопиб чиқмиш томлар қадар,
Ёйил, эркам, кез Ўзбекистонлар қадар,
Бу ўлкада поёнингга етма, баҳор,
Соғинтириб келдинг, энди кетма, баҳор!

КАЙФИЯТ

Баҳор ғиғирлари — соғинч ғишлари.
Шу юртни қўмсаган қалдирғочлари —
Айвонимга келиб қўшиқ бошлади,
Муборак пайғомлар тўқилди кўқдан,
Келдингми Наврўзим,
Келдингми, кўқлам?!

Бир сафда тизилиб турналар келди,
Тоғлардан сизилиб жилғалар келди,
Тонгда майсаларга сирғалар келди —
Шудринлар — қўёшга ширин бир ҳўплам,
Келдингми Наврўзим,
Келдингми, кўқлам?!

Яшил қон югурди ернинг юзига,
Бойчечак бош урди тоғлар тизига,
Ўхшаб бу оламнинг дилбар кизига —
Соллона пойнингга гуллардан тўплам,
Келдингми Наврўзим,
Келдингми, кўқлам?!

Қай тараф қарама, мўъжиза содир,
Сенсиз ҳар бир новда чўндир, асодир,
Борсан — табиат ҳам ҳусни расодир,
Кўкни ерга боғла, ерни кўк билан,
Келдингми Наврўзим,
Келдингми, кўқлам?!

Новдадаги гуллар ифор таратган,
Ҳуснига суқ билан такрор қаратган,
Сен қизни Худойим кимга яратган?
Баҳорим, атасам ранжима, рухлан!
Келдингми Наврўзим,
Келдингми, кўқлам?!

СЕНСАН

Кўзларингни оху десам,
Оғудан ҳам ёмон чиқди,
Ўзинг айт-чи, қайси ошиқ —
Бу савдодан омон чиқди?
Мен зулматда қолиб, шамсу —
Қамар сенинг томон чиқди,
Не бир дардга дучор этдинг,
Кечай десам даво — сенсан!

Нигоҳингдан кўз қамашди,
Қалб қамашди, ҳушим йўқдир,
Сен иштирок этмаган ўй,
Сен қирмаган тушим йўқдир,
Юрагимни шикор этдинг,
Энди кўнгил қушим йўқдир,
Нафас етмас, лабларимга —

Лабингни бос, ҳаво — сенсан!
Шундоғам ағёрларимнинг
Бисёр эди захматлари,
Ва нега ҳам қодир бўлур —
Адо дилнинг нафратлари?!
Вужудимни чирмаб олмиш
Мағлубият гафлатлари,
Яратганинг раҳматидай
Не ажаб, мудлоа — сенсан!

Ошиқ яна абгор дилим —
Гоҳи мулзам, гоҳи хурсанд,
Бу олам шунчалар ойдин,
Сен ҳақингда ҳаёл сурсам,
Бир жилмайиш жавоб бўлмай —
Хўкнинг сари савол сурсам:
Сири учган бу дунёда —
Бунча сирли маъво — сенсан?!

Раҳмдиллик кўчасига —
Йўлинг тушиб қолса бир кун,
Момо Ҳаво қадамингни —

Ўз измига олса бир кун,
Ва юрагинг қатларига —
Қайнок хислар солса бир кун,
Парвардигор менга кўрган —
Шояд ўшал раво — сенсан!

МАҚСАД

Айтар сўзим кўндир менинг
Ётар дилда қалашиб,
Қўлга қалам олар бўлсам
Қолар навбат талашиб.

Хайратларим, ҳасратларим,
Кечинмаю ўйларим...
Хушомадга ўтишади
Юрагимни ялашиб.

Барчасини баён қилиб
Яшамокдир тилагим,
Келар хатто дардимни ҳам
Тўқиб, бошин силагим.

Қоғозларга, овозларга
Кўчса эди ҳаёти...
Ўзимга ҳам кераги йўқ —
Бўшаб қолса юрагим!

Аёл меҳмонни эри ёнига бошлаб кирди.
Хайтовур Бердиёр Исмаат уни кўриб ғашлан-
мади ёки ғашланса ҳам, буни дўстига сез-
дирмади.

— Туман марказига етган оёқларинг Чим-
саройга етмай қолади-я, — гўё гина қилди
хотини чиқиб кетгач. — Ҳеч келмайсанлар! Ё
бурунларинг кўтарилиб қолганми?

— Шунақа асарлар яратиб турмасангиз
эсдан чиқиб кетасиз-да, — ҳазил аралаш пи-
чинг қилди Ўткир Хидир ҳам. — Қишлоғида
тинч ётгандир десак, хўп ажойиб қисса ёзиб
ташладим, де?

«Тишлаггани келибдилар-да!» — дўс-
тининг сохта табассум балқан кўзларига
қараб хаёлидан шу фикр кечган Бердиёр
Исмаатнинг лабидан бошқа сўз учиб чиқди:

- Тадбирларда кўринмайсан?
— Биз шундай тадбирсиз одаммиз, жўра!
— Балли! Бокса одам бўласан!

Шу пайт аёл патнис кўтариб кирдию ик-
калаларининг ҳам жонига аро кирди.

— Нега дугонамни, болаларни оп келмай-
сиз, Ўткиржон ака? — деб қолди суҳбат ўза-
нидан беҳабар аёл.

Ўткиржон Хидирнинг хурпайган башара-
си бирдан ёришди.

— Э, келиш фикри тўсатдан туғилиб қол-
ди-да, келин — тушунтириш беришга урин-
ди, гўёки хижолатланиб. — Негадир юрагим
сиқилаверди... Кейин ҳам бориб дўстинимни
кўрай, ҳам асари босилган журнал сонлари-
ни бериб табриқлаб келай, дедиму лўқиллаб
жўнайвердим.

— Лўқиллаб, дейсанми? Об-бо, сен Ўткир
туя-ей! — Бердиёр Исмаат дўстининг елкаси-
га қокди.

«Биламиз, юраклар нега сиқилгани-
ни...» — ўйлади ичиди.

Аёлнинг фаришати бор эканми, харқа-
лай, у чиқиб кетгач, суҳбат мавзуси, кайфият
анча ўзгариб кетди. Тахририятдаги ишлар,
дўст-ёрлар ҳақида, адабиёт оламидаги янги-
ликлар борасида гап бошланди. Дўстининг
бетаин ва хардамхаёл феъли хар қанча қул-
гисини кистамасин, Бердиёр Исмаат бу «со-
қинлик»дан мамнун эди.

Аёл қовурдоқ келтириб қўйди.
— Қандай бўларкин, — дўсти қўйиб узатган
ичкиликка суқланиб термуларкан, талмовси-
ради Ўткиржон Хидир. — Биласан, бизнинг
юррак сал...

— Қандай бўлади! — зўр бериб унинг кўн-
глини олишга тиришаётган, бу билан кўн-

гилсизликдан сақланишни ўйлаётган Берди-
ёр Исмаат кўзини қисиб қўйди. — Ўнг тарафга
эгилибро-оқ ичиб юборасан, юракка тегмай
ўтиб кетади!

— Ха, тўғри... — қутилганидек Ўткиржон
Хидир ҳам тезгина муросага кела қолди. —
Чин, лекин шундай қилса бўлади.

— Ай, бу бошқа гап.
— Яқинда бир физик олим билан гаплаш-
дим, — Ўткиржон Хидир гап бошлади оғзига
овқат сола-сола, — билсангиз, биз олимлар
хар кашфиёт қилганимизда табиат тилсим-
лари олдида инсон тафаккури тамоман ожиз
эканини, бу билан яна бир қарра мағлуб бўл-
ганимизни англаймиз, дейди.

— Мисол учун?

— Айтди, мисол! Масалан, бирор газ тар-
кибидида арзимас бир қатор «атом» моле-
кулалари ўзгариши эвазига газдан металл
ҳосил бўлиши мумкин ёки шундай бир қато-
р молекулалар ўзгариши билан мутлақо

Байрам Али

КУТИЛМАГАН ТАШРИФ

бошқа жинсдан бўлак бир модда вужудга
қелади, деди... Биласанми, нима? Бу бир қато-
р «атом»ларнинг ўзгариши эса молданинг
триллион фоздан бир фозни ўзгармоғи де-
гани экан... Тушунапсанми, дунёдаги энг
кичик зарра «атом»нинг триллиондан бир
фозни ўзгарганига иккита жинсдан, шу икки
жинсни ҳам тамомила рад этадиган деярли
бутунлай бошқа модда вужудга келаяпти!
Дунё олимлари яқинда шунга кашф этгишиб-
ди бу билан табиатнинг жумбоқларидан
бирини ечганларига эмас, аксинча, жумбоқ
туғдирганларига амин бўлишибди.

— Эй, физик билан лирикнинг машма-
шаси минг йиллик! — қўл силтади Бердиёр
Исмаат. — Ўша олимларининг хатоси шун-
даки, табиатга ҳукмини ўтказишга уриниша-
ди. Ҳатто табиат қонунларини ўзгартиришга
ҳаракат қилишади! Аммо табиат ҳодисала-
ри — тақдири илохий! Буни англаш учун эса
филолог бўлиш ҳам, мангаини ерни тешиб
юборган мулла бўлиш ҳам шарт эмас. Ин-
сонга қалб керак!

— Ҳа... Тақдири илохий... — Ўткиржон Хи-
дир бир дам ҳаракатдан тўхтаб дастурхонга
тиқилиб қолди. — Тақдир... Тақдир ростдан
ҳам табиатнинг ўзгартириб бўлмас қонуни...
— Сўнг ёзувчи дўстининг юзларига шиддат
билан термулди, — аммо... Ҳаётимиздаги ай-
ёрлар-чи?! Туллар, доғулар-чи?! Улар ҳат-
то табиатдаги айрим нарсаларни ўзгартириб
юбормоққа қодир эмасдилар?!

Бердиёр Исмаат бироз нотўғри мулоҳаза
юртганини тушунди. Бироқ дўсти тилга
олган аччиқ-тизик сўзлардан асабийлашди,
ўрлиги тутди:

— Ўй, қодир эмаслар! — деди бошқа гап-
ни айлантиришни лозим топмай. — Табиатда
нимадир содир бўлдим, демак шундай бўл-
моғи керак!

— Ўй, қодир эмаслар! — деди бошқа гап-
ни айлантиришни лозим топмай. — Табиатда
нимадир содир бўлдим, демак шундай бўл-
моғи керак!

— Ҳали... Табиат ҳам адолатни билмайди,
дегин?..

Ўткиржон Хидир бир лаҳза дўстидан кўз-
ларини олмай тикилиб тургач, индамай даст-
турхонга қўл чўздию шишада қолган ичим-
ликни қуйиб, даст кўтарди.

— Бу сафар ўнгга эгилмадинг? — кесатди
Бердиёр Исмаат.

— Қўявер, дўстим, — аламангиз илжайди
у. — Қуйиб қул бўлсин юрак!

Нафсиларини айтганда, Бердиёр Исмаат
ҳалиям вазиятни юмшатиб муроса йўлини
танлашга уринар, ичкилик таъсирини тушиб
қолган Ўткиржон Хидир эса энди унга тош
отишни бошлаб юборганди. Кинолардан
чарчаган Бердиёр Исмаат ичиди дўстининг
гўрига гишт қалай-қалай, иккинчи шиша-
нинг оғзини очганини билмай қолди...

— Дарвоқе, ҳалиги асарингдаги манتيқий
хатолик... — сўз ўйинларида дўстига тиши
ўтмаслигини англаб, ниҳоят индаллога ўтди
Ўткиржон Хидир. — Бу, албатта, менинг фи-
қрим, тақдир, табиат ва ҳоказоларга зигирча

дахли йўқ!.. Ҳаммаси-ку, майли... Демок-
чиманки, асар якунида чиқарган ҳулосанг
ўта бачкана... Яъни Фарруҳни «У нафратга
лойик эди!» дея ноҳилисликка йўл қўйган-
сан... Ахир, соғлом фикр билан ўйла... Йигит
алданган... Алданиб-хўрланган!.. Бу ойдаи
равшан-ку! Энди у бечора қандай нафратга...

— Шундай, лойик бўлади! — устма-уст
ичилган ичимликдан ўзи ҳам «айний» бош-
лаган Бердиёр Исмаат дўстининг бу галги
очик ҳужумини очик қутиб олди. — Шу ҳуло-
са айнан мантиқдан эди! Билмасанг гапирма!

— Ним-ма? В-вой сен билимдон... — ин-
кордан қўра кўпроқ қўпо: муомаладан ранг-
ги гезарди Ўткиржон Хидирнинг. — Йўйқ!..

Аксинча, мантиқ бунинг аксини
тақозо этарди-ку!.. Ҳозир... Ҳо-
зир сенга гувоҳ қақираман... Шу
қилганинга!.. Ҳозир...

— Кели-и-ни! — у ўтирган жой-
идан деразага қараб бақира бошлади. — Ма-
лика?..

— Тинч қўй уни! — Бердиёр Исмаат ач-
чиқликдан дўстининг елкасидан босди. — Бас
қил, ўқирма!

— Ўй, ҳозир айтади... Ўзинг эшитасан...
Ишонч ҳосил қиламиз...

Ичкарида бошланган шовқиндан ҳаво-
тирланган аёл югуриб келиб эшикни очдию
икковга саросимланганча қараб қолди.

— Келин... — унга қўзи тушиб энди бироз
паст, аммо ҳамон ғазабга тўла хириллаган
овоз билан буюрди Ўткиржон Хидир. — Жур-
нални олиб келинг... Ҳали келтириб қўли-
нгизга берган журнални...

Эрдан бирор сас чиқмагач, аёл гўё шу
билан жанжал тўхтаб қоладигандай тез бо-
риб ўша журнални кўтариб келди.

— Беринг... Беринг менга... Ўзингиз эса
ўтиринг... — алланечук таралуд билан шо-

шиб унинг қўлидан журнални оларкан, Ўт-
киржон Хидир аёлнинг ўзига ҳам ўтиришни
илтимос қилди. — Ҳозир топаман... Қаний-
ди... Топаман ҳозир... Илтимос, ўтирату-
ринг... Сиз гувоҳ! Холис... қақамсиз!
— Мана! Мана шу ер... — Ўткиржон Хи-
дир журналнинг керакли саҳифасини топиб
ўқий бошлади: «...Келин-қуёв учун безатил-
ган столда ўтирган Камол Фарруҳни кўриб
ўрнидан туриб кетди. Фарруҳ кела солиб уни

бағрига босди: «Камол! Табриқлайман, дў-
стим! Табриқлайман!». Камол эса негадир
ҳеч нарса демасди. Шунда Фарруҳнинг кўзи
тўсатдан унинг ёнидаги келинга тушибди.
Жиққа ёш, чексиз оғриниш, алам ҳозир бўл-
ган кўзларга, «Сиздан шунга кутмаганим»,
деяётганга ўхшаб ўша жоду кўзларга туш-
ди...».

— Йўқ, бу жойи эмас... Булар бари тўғри...
Ҳозир топамиз... — шу ерига келганда бир
пас тўхтаб, у журналнинг қуйроқ қисминини
янаям ҳаяжон билан ўқишга тутинди:

«...Ҳаммасини тушунган Камол бошини
айбоорона эғдию уни қайта бағрига босди.
Секингина қулоқларига пичирлади: «Кечир
мени, дўстим! Ушанда... Ахир
мен ҳам уни севардим... Кечир...»

— Йўқ, бу ери ҳам эмас экан...
Йўқ-к... Мана!!! Мана бу ерини
ўқийлик! «...Дўстини бағридан
бушатдию бир-бир босиб даврани тарк
этишига уринди. Кўзларидан ёш тирқирар,
қўллари мушт бўлиб тугилган, ғазаб ўти
суяк-суягини ёқиб юбораётганди. Йўқ-йўқ,
у Камолдан хафа эмасди. Бор нафрати, бор
ғазоби ўзига қаратилган эди.

...У нафратга лойик эди!
Ўз-ўзига бўлган нафратига чидай олмай
тўйхонадаги столлардан бирини тўнтариб
ташламоқчи бўлганда, уни маст ҳаёл қил-
ган қуёвнинг қариндошларидан бири гинпа
бўғиб, ташқарига судрай бошлади...».

Журнални ўқиб тугатгач, Ўткиржон Хи-
дир таққа тўхтаб аёлга тикилиб қолди. Аёлга
недир илнжу умидлар аёла интиқ-илхак ти-
киларкан, бамисоли олашумул бир сирни
айтаётгандай пичирлади:

— Ўзингиз, айтинг... Келин... Қандай қи-
либ... у нафратга лойик бўлади?! Қандай...
Ахир, у бечора алданган... Бошлаб алдаш-

ҲИКОЯ

ТАҚҚОСЛАР РОМАНИ

Илк ўзбек романи яратилганидан буён юз йилга яқин вақт ўтди. Бугунги кунда ҳам мазкур жанрда эътиборга молик асарлар ёзилмоқда. “Asaxiy books” лойиҳа-си асосида 2020 йилда “Нихол” нашриёти томонидан чоп этилган истеъдодли ёш ёзувчи Жавлон Жовлиевнинг “Қўрқма” номли романи шундай асарлар сирасидан.

Хар қандай икtidорли китобхоннинг ўзини хос ўлчоғи бор: маълум бир саҳифагача ўқигач, мутолаани давом эттириш ёки эфирмаслиқни ўзи ҳал қилади. Китобхоннинг мукаррар ҳукмига китобнинг муқоваю ди-зайни ҳам, муаллифнинг доврғи, мансаби, унвону муқофотлари ҳам, мунаққидларнинг тахлилу тавсиялари ҳам таъсир кўрсатмайди. Гап унинг қалбини, шуурини забт этишда, бадиий ҳақиқатнинг ҳаёт ҳақиқатига нечоғли мувофиқлиги, нечоғли жозибалигида. Муаллифнинг ўқувчини ўз ҳақиқатларига ишонти-ра олишида.

“Қўрқма” романини бир ўтиришда ўқиш мумкин. Чунки унда одамнинг қалбини ларзага солган ҳолю ахволлар, парадокслар қаламга олинган. Ўзини, кеча ва бугунини тағтиш қилаётган навқирон йигитнинг — нима яхшию нима ёмонлигини фарқлагани орқасидан тутилган шафқатсиз изтироблари бор. Романининг бир ўтиришда ўқишга мажбур қиладиган бош хусусияти шу, деб ўйлайман.

Сўнгги юзйилликдаги таназзул ва йўқо-тишларимиз сабаби нимада? Жадидаларимизнинг савий-харақатлари нега натижа-сиз кечди? Қонимиздаги энг олий инсоний аъмодаларни нега тобора бой бермоқдамиз? Барча фожеаларнинг ибтидоси ўз ичимизда-дир балки? Уларнинг охири борми? Нажот нимада, қимда, қаерда? Халқ ва жамият ҳа-ётига оид шу хил оташ саволлар “Қўрқма” муаллифининг борлиғини ларзага солган.

Акс ҳолда романда катта асарни бошдан охири бу қадар шиддат ва жазва билан ёзиш мушкул. Романда бўшашмаган бир таранглик бор. Инверсияларга бой гап қурилиши, ўткир истеъзо, мажозий исмлару қаҳри лексика, воқеаларнинг ичма-ичлиги, баъзан зерикарли публицистика, замону маконларнинг қоршиқ-лиги — булар барчаси ўша шиддат ва жазва оқи-мида содир бўлади.

Муаллиф ХХ асрнинг йигирманчи йилла-рида Олмонияда тахсил олган 70 нафар ўзбек талабалари ҳаёти таққосида кеча ва бугун-ни бадиий идрок этишга уринади. Ҳа, аслида ижодкорнинг ҳаётий позицияси, воқеликка му-носабати у талғалар мавзуларда намоён бўла-ди. Муаллифнинг миллатни юксалтириш учун йўлга чиққанларнинг ҳаётида бўлиб ўтган воқеаларни таллаш тасодиф эмас.

Асар фабуласи Абдурауф Фитратнинг “Қи-ёмат” ҳикоясини эсга солиди. Фитрат ўз замо-нидаги талотўшларни афюн чеккан бангининг ҳаёллари воситасида кўрсатиб берган эди. Жавлоннинг қахрамони ҳам тахайюл ва бор-лик, туш ва ҳуш чегарасида яшайди. Унинг ҳам ҳаёлий саёхатлари ўқувчини тарихнинг, ижтимоий борлиқнинг кўркинчи ҳақиқатла-рига рўпара қилади. Мана, шундай ўринлар-дан бири:

— Отангиз тирик, ҳали ҳам...
— Қандай қилиб, мен саксонга кирдим у... алдама номард!
— Улигини кўрганмисиз?
— Йўқ!
— Нега бўлмаса ишонмайсиз тирикликка, ҳеч бўлмаса умид қилмайсиз? Ҳатто мен, фирт бегона бўлсам ҳам, ишонаман тирикликка! Сиз отангиздан кўрқасиз.

— Чунки у халқ душмани. Ит қунлари тушди бошимизга. Менинг ундай отам йўқ”.
Водариг! Оталар туфайли болаларнинг бошига ит қунини соладиган, болаларни ўз

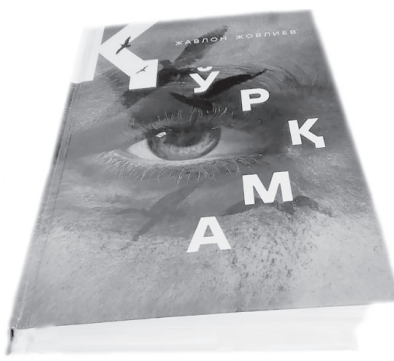
оталаридан тонишга мажбур қиладиган кан-дай ёвуз сиёсатлар бор бу дунёда! Жавлон ҳам барча виждонли, имонли устоз қалам-кашлар йўлидан бориб, шу ёвузликлардан одамларни огоҳ этишга қарор қилган. Бош қахрамон портретида галати чизги бор: у йиғлай олмайди, нуқул кулади. Бу, албатта, рамзий маънога эга. Кимгадир бу ўхшама-ган фантазия, асосис мажоз бўлиб туюли-ши мумкин. Аммо тиббиётда “Ангельман синдроми” деган ҳодиса бор. Одам гени-даги ноксикли туфайли юзага келадиган бу нейро-генетик хасталикка чалинганлар ҳеч бир сабабсиз муттасил жилмайиб туради, шунинг учун ҳам улар ўта бахтли инсон та-савуруни беради. 1965 йилда британиялик педиатр Гарри Ангельман томонидан илк бор тавсифланган бу ҳодиса шу сабабли ҳам дастлаб “бахтиёр кўғирчоқ синдроми” дейилган. Ҳа, Жавлон Жовлиевнинг қахра-мони ҳам ана шундай “ғариб бахтиёрлик” (Рауф Парфи) маҳкуми.

Роман бешафқат танқидий реализм йўлида битилган. Аслида бу хил тасвир усули жаҳон ва ўзбек адабиётда кўп учрайди. Жавлон ҳам бизни, замо-ну маконидан қатъи назар, умуман, инсон боласи ҳаётига, руҳиятига оид шундай зиддиятчи ҳақиқат-лар қаршисига қўяди:

“Ҳамма поракхў бўлса, сенинг ҳақиқатинг неча пул турарди? Бундай жамиятда ҳақиқатчи бўл-санг, демак, қулғини жиноятчисан ёки жинниҳонанинг навбатдаги миждоси!”; “...ҳаддан ташқари кўп ҳақорат қилдим ва шунча ҳақорат-ландим. Мен инсонни тахқирлаш билан ўйнашдим. Инсоният ҳақо-ратга ўрганишини, унга ҳатто мактовдай, алқовдай, бир кўшиқдай кўниб қолишини кашф этдим”; “Катталар омон қолиши учун яна қанча қичкина одамлар ўлиши керак!”; Ҳар йили минглаб ўқитувчилар бир тийин-га қиммат илмий ишларини ёқлайди ва шу илмни талабаларга пуллайди”; “Ҳар йили минглаб оналар боласини ўқитиш учун ўз жигарини доволатишдан воз кечадди”; “Агар ўзимиз уйғонмасак, кўзларимизни ўзимиз очишни истамасак, биров қовоқла-римизни узок ушлаб тура олмайди”; “Бизда анъаналар ўтди. Ҳатто яшашни, фикрларни бошқаради урф-одатлар. Дин ҳам, дунё ҳам, қонунлар ҳам эмас, анъаналар устунлик қи-либ кетган”; “Урушга борганлар қахрамон бўлди, ўқишга борганлар эса “халқ душма-ни”.

“Ўтган қунлар”, “Ҳинд ихтилолчилари”, “Кеча ва кундуз”... Бу номлар Қодирийнинг, Фитрат ва Чўлпоннинг қалқони эди. Жавлон эса ўз романини “Қўрқма” деб атабди. “Мил-лат дарди — тоза қон” деган хулосага келибди. Ҳақиқатнинг кўзларига кўрқмасдан қарабди. Унга бу имконни, шубҳасиз, янги — истиклол замони берди. Бундан юз йиллар олдин яша-ган миллат зиёлилари “Уйғон!” деган ши-орни ўртага ташлаган эдилар. Аммо замона сиёсатининг муҳдиш тўғони уйғонганларни ўз гирдобига фарқ қилди. Бугуннинг шиори эса: “Қўрқма!” Янги Ўзбекистон тарихи, янги адабиёт тарихи ана шу шиордан бошланса, ажаб эмас.

Нодира АҒОҚОВА,
филология фанлари доктори

Олдиндан айтиб қўйишим керак, бу битиклар — бир ўзбек, ўзини мусулмон санаган китобхон ўлароқ, ижтимоий тармоқларда кенг тарғиб қилинган “Қўрқма” асарини ўқиб ўққанларим ва кўрққанларим. Уларни имкон қадар қисқа, лўнда ифодалашга уриндим...

«ҚЎРҚМА» ДАН УҚҚАНЛАРИМ ВА КЎРҚҚАНЛАРИМ

Асарнинг бошламасидаёқ менда шундай фикр туғилди: роман қахрамони эркак дў-микан?! Мусулмон ўзбек йигити тўлғоқ ту-ган аёлни тасвирлаши, ўқувчининг иштиёқи, диққати энг жамланган пайтни бу нуқтага қаратиши, “чойшабини алам-ла тишлаган она-нинг кучаниш”ларини жонлантиришдан кўз-ланган мудоао тушунарси. Шу тасвир шарт-ми? Яна “ҳомилалор”, “уяг жойи”, “ишони бўш”, “эмчати”, “аборт” сингари уягли сўзлар керагидан ортик қўллангани, пардали муқоби-ли изланмагани учун кесатиб айтганман.

Йигирма саҳифалар ўқиб, китобни ёпаман. Одамлар икки хабобини ўқишга ҳафсага қи-ймаётган замона менга раҳмат десин, шунча ўқиганим етар, деб ишга қалғимокчи бўламан. Шунча одам бекорга мактамагандир, деган ўй яна ҳаёлимни банд этади. Китобни қайта очиб ўқий бошлайман: “...қўйлар тарихигамас, кўпроқ емишга, бировнинг чиройли кўзариб турган безазорига қизикади. Қўйларга ўт бўлса бўлиди”. Энди бошланди-ёв, сал шошиб хулоса қилдимки? Энди китобга “қўйлардан кўра кўпроқ” қизика бошлайман. Мени маъв этган ўқишга ҳафсаласизлик касалини чекитира ол-гани муаллифнинг бир ютуғи бўлди, деб ҳаёл қиламан. Ҳали бола бўлган-ни учун қахрамон ва қизалоқ Лолан-нинг катта орзуси тўйи экани, бунга баралла айтиб аҳдлашганини (!) тушунгандай бўламан. Лўла кургур мушқдай боши билан тўйга ҳеч қачон йиғмаслиқка оғт ичиб (!)

юборса ҳам ўқиб кетаверман. Айбни ўзимдан кидираман: “Нима, кейинги авлод кишлоқда бўлса ҳам шунча бўлиб ўсгандир-да, сериал-лардан ўрганандир”, дейман.

Аммо сериал кўрмаган чапани бобо ҳам норасидани авайлаб ўтирмай: “...бари хотинининг устига сакрашдан бошқага ярамайди”, деб “кўзини очади”. У “ўлимга азон айтил”маслиги, жаноза намози азон-сиз ўқилишини-да ўйлаб ўтирмайди. “Биздаги бойқуш уясининг ҳолига келиб қолган мактабларда одамлар болалиқдан ўлим учун тайёргарлик кўради” дея ёз-гирди. Шунинг учун “ҳароб, ҳору зор бў-либ, илм-маърифатдан қайтиб, жаҳолат

томон қочдик”, деб ўйлайди... Ҳолбуки, “гафлат гафлатни етаклаб келиши”ни би-лади... Булар эса бир китобхон сифатида мени кўрқитди, ҳавотирга солди...

Момонинг этагида мудраётган етим “қуриган саксовул соясига ўзини урган сағир кўй”га (кўзи, деганда тўғри бўлар-миди) ўхшатилиши яна секин-аста тугилиб келаётган чигилимини ёзади. “Ўлик суку-нат булутлари мусаффо осмонда сузиши”, “камбағалнинг боласи буқилиб, синиб катта бўлиши”, “узоклардан иш кидириш кишлоқнинг қисмати”га айланиши, аслида “бу ҳам тинчликдаги урушдай” экани, “ўтмиш ўтмас пичоқ”ка қиёслангани бир бадиият мухлиси сифатида мени тўлқин-лантиради.

Балоғатга етган қахрамон “айний” бош-лайди. Кўнгли ҳам... Севган қизига ҳаёлан ҳам, ёнида ҳам: “исик баримга тортай” деб “шилқимлик” қилишга ўтади. Энди у “иффат деворини бузиш” деган гапларни беғарво ай-тиб юбораверади. Бу гаплари ҳали ўзининг ёшига ҳам етмаган ўқувчига қандай таъсир қилиши, ҳатто туйғуларини “ўйнаб” ташла-ши мумкинлиги ҳақида ўйламайди. Аммо бу яланғоч ифодаларга фақат у айбдор, деб бўл-майди. Ахир, “мана гарбининг сара эмаслари” деб неча йиллар мобайнида пинҳон тартиб қи-линган адабий “емакхона”дан нима еган бўлса шунга “қайд” қилади-да... “Дўндик”чаларнинг сарғузашларини ўқиб, “ўзимиз”нинг мохир “ўтиривчи ошпаз”лар хануз ўйлаб ўтирмай, ма-рок билан тақдим этаётган маънавий “озуқа”га синдирилган захар топидай туюлиб қолган бўлса, нима қилсин?! Шу боис ҳам фоҳиша-ни оқлашга уринади. Унга Хўло омонат қилиб берган танасини, иффатини сотиши “ҳонлик эмас”лигини, фоҳиша бўлса ҳам, ўзи унга уйла-нишдан тортинмаслигини айтади “шу ҳолинда ҳам сенга кўнгли қўядиганлар бор” деб ишон-тиришга уринади. Фоҳишага хирс билан ёпиш-ган ҳамхоналарини эса одам ўрнида кўрмайди.

Асарда бундай очик, беҳаё тасвирлар шунчалик тез-тез учрайдики, одамда бут-тун бошли халқ, эрқагу аёл бирдай бузи-либ кетганми, деган савол пайдо бўлади. Бобонинг отаси, бобонинг ўзи, амакилар,

уларнинг хотинлари, илм қиламан деган талаба қизлар, телекрандагина кўрилган отиний — ҳаммаси бузуққайда тасвирла-нади. Қахрамонлари тилидан “Оврўпа-лашиб кетишидан сақлаш каби муҳим вазифа”ни эслатган муаллифнинг бундай беандиша баён услубини оқлаб бўлмас-лигига амин бўламан...

Қахрамоннинг бўйидан баян бўйла-ган биргина гапи, китобни отиб юбориш-дан тийиб қолган ягона аҳамиятли жиҳат — “мен ухлаб бўлганман, яшашни истайм-ан” дейиши: бу гапни самимий айта ол-гани, “беиш, гийбат қилишдан бошқага ярамайдиган махлуқларга айланган” ми-ялатдошларида миллий гурур уйғотишга уринишидир. Унинг “ҳамма гап этиқод ва маорифда” эканини англаганидан қу-вонаман. “Биз эртак тўқнишга ва эшитиш-га ишқибоз халқ бўлиб қолдик”, деганида юзим қизаради. “Ҳар ҳолиннинг уйғутув-чиси бўлиши керак”, деганда болаларимга насихат қила бошлайман. “Биз кўп хатолар қиламиз, аммо ҳозир миллат учун ҳаракат қилмоқ керак. Жим турмоқ ва ухлаш бизни тупроққа тортиб кетади”, деган жумлалар асарнинг қамларини беркитгандай бўлади...

Хулосам шу, муаллиф асарига ёзгани-дек: “Ватан нафс билан севилмайди, хирс билан асралмайди. Ҳа, бизнинг Ватан му-стақил бўлди, озод бўлди... Аммо ўзимиз озод, СЎЗИМИЗ озод бўлдими?”. Шулар ҳақида бир ўйлаб кўрилса, балки кейин-ги насларда шарққа, миллийликка хос бўлмаган, маза қилиб ўқишга ҳалақит берадиган лойқа сўз ва тасвирлар қайта таҳрир қилинса, ўзи айтганидай, роман озод сўзлар, ёркин ифодалар билан бойир. Назарда тутилган маорифнинг асоси эзгу урф-одатларимиз, шарм-ҳаёмиз, миллий анъаналаримиз билан чамбарчас боғлиқ эканини муаллиф ҳам эътироф этса керак. Бунинг учун нега ўша замона одамлар ўзи оч бўлатуриги илми толибларга бори-ни илингани ҳақида фикр юритиш қиёфоя. Зеро, миллатни “юксак таълим, маориф ва миллатим деган одамлар кутқаради”.

Абдулатиф АБДУЛЛАЕВ,
китобхон

Ёш ёзувчи Жавлон Жовлиевнинг “Қўрқма” ном-ли романи ўқувчиларда қизгин муносабат уйғотган-ини инобатга олиб, “Бир асар ҳақида икки фикр” рукнида унинг ютуқ ва камчиликларни кўрсатилган мақолаларни чоп этишини лозим топдик.

Адабиётшунос Н.А.Ғоқова “ишдоат ва жазва билан ёзилган” бу асарнинг ютуғини “Ўзини, кеча ва бугунини тағтиш қилаётган навқирон йигитнинг — нима яхшию нима ёмонлигини фарқлагани орқасидан туғилган шафқатсиз изтироблари” ифодаланганида, деб таъкидлайди ва бунга романининг бош хусусияти, деб баҳолайди.

Китобхон Абдулатиф Абдуллаев эса асарда очик, беҳаё тасвирлар кўп, “муаллифнинг бундай беандиша баён услубини оқлаб бўлмаслигига амин бўламан”, деб ёзади.

Юқоридаги эътироф ва эътирозлардан аён бў-либ турибдики, бу асар илк тажриба сифатида турли фикр-мулоҳазалар уйғотганининг ўзи ёш му-аллифнинг ютуғидир. Айни пайтда, адабий этика нуқтаи назаридан, асарнинг ифода услубида йўл кўйилган қусурлар муаллифнинг тил масъулиятини чуқур ҳис этиши зарурлигини кўрсатиб турибди.

Ушбу икки фикр “Қўрқма” романи ҳақидаги якуний хулосалар эмас, албатта. Бу асар ҳақида ҳали турли-ча мулоҳазалар айтилади, таҳлилий мақолалар ёзи-лади ва шунда юқорида сиз ўққан ҳар икки фикрда айтилган эътироф ва эътирозларнинг қанчалик ҳолис ва тўғри экани янада ойдинлашади.

Танқид ва адабиётшунослик
бўлими

КЎНГИЛЛАРДА БАЙРАМ ДАВОМ ЭТАДИ

Сирожиддин РАУФ,
“Шарқ юлдузи” ва “Звезда Востока”
журналлари Бош муҳаррири:

— Бу йилги Наврўзи оламнинг эрта тонгида икки ҳолат кўнглимни сарофроз этди. Биринчиси, булутсиз осмон шарқидан мардона бош кўта-риб чиқаётган офтобнинг заррин нур шалоласи бўлса, иккинчиси, ҳовли-даги бир туп гилоснинг ўн қунларча муқаддам аямажуз хуружи боис ко-райиб турган қуртаклари бир кечада оппоқ гуллагани бўлди. Мен буларни ўлкамизга ташиқ буюрган қўлка-лавишимнинг неқ қадами, шунингдек, барчамиз орзиқиб кутаётган яхшилик ва эзуликлар муждаси сифатида қа-бул қилдим. Ва бу борада адашмага-

нимни ўша кундан буён рўй бераётган янгиликлар талқинида кўраётман.

Давлатимиз раҳбарининг халқи-мизга йўлаган Наврўз табригида таъкидланганидек, эл-юртимиз ман-фаатини, жондан азиз фарзандлари-миз келажакни таъминлашга хизмат қиладиган ислохотлар эзгу ташаббу-сларга қанот бўлмоқда. Президентим-из томонидан 26 март куни имзо-ланган “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ва “Маънавият ва ижодни қўллаб-қув-ватлаш мақсадида жамғармасини ташкил этиш тўғрисида”ги қарор-лар тегишли соҳадаги барча маъна-вий-маърифий ишларни тубдан янги босқичга кўтариши табиий.

Шу ўринда бир нарсага эътибор қаратиш лозим, бизда нафақат пой-тахтда, вилоятлар, узок-узок киш-лоқларда ҳам ижодкорлар бисёр. Улар ҳам баҳоли қудрат нимадир қоралаб, адабиётга озми-кўпми ўз хиссасини қўшиб келишмоқда. Лекин оила, бо-ла-чақа, турмуш ташвишлари бўл-са, ушбу муҳитдан ташқарига чиқолма-ётганлар ҳам бор. Қарорда шу каби жиҳатларга алоҳида эътибор қара-

2021 йилнинг 26 март куни Президентимиз маънавий-маърифий ишлар-ни сифат ва мазмун жиҳатдан янги босқичга кўтаришга қаратилган икки муҳим ҳужжатни имзолади. Булар “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ҳамда “Маъна-вият ва ижодни қўллаб-қувватлаш мақсадида жамғармасини ташкил этиш тўғрисида”ги қарорларидир. Ушбу ҳужжатларни кенг жамоатчилик, ху-сусан, маънавият ва ижод аҳли кўтаринкилик билан қарши олди. “ЎЗАС” саҳифаларида Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзолари, фаол ижодкор-лар, адабларимизнинг мазкур тарихий қарорларга бўлган муносабатларини эълон қилиб борамиз.

тилгани ижодкор сифатида мени хур-санд қилди.

Аслида, Тошкентга келиб, шо-ир-ёзувчи бўламан, дегувчилар кўп. Аммо ҳамманинг ҳам пойтахтда уй-жой қилишга имконияти етармайди. Қолаверса, бугун кишлоқларимиз билан шаҳарлар ўртасида тафовут йўқолиб бораётгани ҳам бор гап. Кишлоқда туриб самарали ижод қи-лаётган, бадиий етуқ асарлари билан китобхон ва танқидчиларимизни лол қолдираётган шоир ва адабларимиз-нинг борлиги, айниқса, қувонарли. Фақат уларнинг ижодий кечалари, та-валлуд айёмларининг ўтказилишида бироз муаммолар мавжуд эди. Янги ташкил этилаётган фонд ана шундай тадбирларни юксак савияда ўтказиш-га қўмакчи бўлади. Энг муҳими, ада-бий жамоатчилик томонидан эътироф

этилган ҳамда ижти-моий аҳамиятга молик асарлар му-аллифлари ҳар то-монлама рағбатлан-тирилади.

Таъбир жоиз бўлса, ижодкорлар кишлоқда туғилиб, шаҳарда қамол то-пади, деган гапни эшитганмиз. Аммо бугун ижодкорларимиз жаҳонни лол қолдириши учун замон ва макон ту-шунчаси долзарблик касб этмайди. Мухими, ҳар бир янгилик, байрам, тантана инсон манфаатига уйғун бў-лиши керак. Шейр тили билан айтган-да:

Танқимда байрамлар қатор, мукаррам,
Сара қутловларнинг олдик ҳадисини.
Тилагим, ҳамшира бўлинг хотиржам,
Ҳар битта анжуман, байрам татисин!

Тахририят

МУНОСАБАТ

ИЖОДКОРГА РАҒБАТ

Алишер БОЙМУРОДОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
ёш ижодкорлар билан ишлаш
бўлими бошлиғи:

— Илк шеърини кишлоқда машқ қилдим ва яширдим. Саба-бини шеър машқ қилиб юрганлар яхши билади. 2000-2005 йиллар-ни яхши эслайман. Бизнинг киш-лоққа яқин жойда биронта ижодкор йўқ эди. Бошқа худуддагиларнинг бўлса, қосаки оқармагани оғиз-дан-оғизга ўтиб, менга ҳам етиб келганди. Бундай бўлгандан кейин, албатта, шейр ёзасану яширасан, ахир билиб қолмасан, устундан қилишди. Кейинчалик, универси-тетни битиргач, илк китобим Ўзбе-кистон Ёзувчилар уюшмаси томо-нидан 10 000 нусхада нашр этилди. Шу сабаб устоз ёзувчилар ҳаёти билан яқинроқ танишишга муяссар бўлдим.

Мени бир савол ўйлантириб қўй-ди. Ижод ўз йўлига, тирикчиликни ҳам бирга олиб бориш лозими?

Ҳа, афсуски шундай экан. Ишлай-сан, ишдан бекор вақтинг ижод қи-ласан. Бўлмаса, қосанг оқармайди. Кунни кеча эса Президентимиз то-монидан икки қарорнинг имзола-ниши ичимга қирок ёқди. Булардан бири “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллашти-риш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарор бўлса, бошқаси “Маънавият ва ижодни қўллаб-қувватлаш мақ-садида жамғармасини ташкил этиш тўғрисида”ги ҳужжат.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси поликниқаси, “Дурмон” ижод уйи-дан фойдаланиш дирекцияси) уни-тар қорхонаси, “Оққум фазл барак” шўба қорхонаси ҳамда уларга те-гишли бўлган барча мол-мулк, бино ва иншоотлар Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасига ўтказилипти.

Миллий адабиётни ривожлан-тириш, адабий жамоатчилик томо-нидан эътироф этилган ҳамда мам-лакат ижтимоий ҳаётида муҳим аҳамиятга эга бўлган бадиий асар-лар муаллифларини моддий жиҳат-дан рағбатлантириш йўлга қўйила-ди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан тавсия этиладиган адиб-ларнинг ижод намуналари, жумла-дан, ёш муаллифларнинг биринчи китоблари мунтазам нашр этиб бо-рилади.

ВАТАН ҲОФИЗИ

Тинчгина юрган, ўзининг ўй-хаёллари билан банд ўспирин эдим. Ногоҳ бир “дард”-га йўлиқдим: кўшнимиз янги иморат солаётганди, қад ростлаётган иморатга яқинлашгандим, аввал бир оҳанг таралди, сўнг ўтлинг фарёд отилиб чиқди: “Қаро кўзум, келу мардумлиг эмди фан қилгил...” – қотиб қолдим. Йўқ, аввал ҳам бу кўшиқни эшитгандим, аммо бу овоз шунчаки овоз эмас, нола эди, фарёд эди. Улуғ Навоий мисраларига ярашиб турган дардни хофиз ўзгача оҳангда, рухафзо нафасда айтаётган эдики, бунга махлиё бўлмаслиқнинг ҳеч бир иложи йўқ эди. Шу-шу мен бу овоз мафтунига айландим.

Беихтиёр сўрадим:
— Ким бу?
— Шерали Жўраев, — деди кўшнимиз ва кўшиб қўйди: — Бунақаси битта!

Кўшнимиз хофизнинг ашаддий мухлиси экан. Бир пайтлар хофизнинг концертига кирганини ҳам айтиб, мактанаверди, мактанаверди. Мен эса Шерали Жўраев билан гоёибона суҳбатлашгандай бўлавердим.

Ахвол шу даражага етдики, ҳамма ишни қўйиб, хофизни тинглайдиган бўлдим. Ким уни сўйса — суйдим, у билан дўст тутиндим. Бугун ўйлаб кўрсам, болаликдаги барча дўстларим ўзимдан 10-15 ёш катта одамлар бўлган экан, тенгдошларим орасида бундай “огир” кўшиқларни эшитадиганлар деярли йўқ эди.

Ёдимда, 6- ёки 7- синфда ўқирдик. Ҳинд киноларининг жинниси эдик. Бир куни кишлоқ клубида қайсидир кинога билет сотилаётганди. Бирдан мени юкори синф ўқувчилари ўраб олишди. Уришса керак, деб ўйладим. Йўқ.

— Сен бу ерда нима қилиб юрибсан, — дейишди мутлақо хайрон қолдириб. — Бу-

гун саккиз яримда Шерали Жўраев хақида кўрсатув бўлади-ку!

Шундай муҳим хабарни етказишдики, юрагим хаприкиб кетди. Уйга югурдим. “Программа”га қарасам, ростдан “Шерали Жўраев куйлайди” деб ёзилган. Микириб кўрдим. Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов каби аллома шоирларнинг Ватан, бурч, шаъну шавкат хақидаги гапларидан сўнг хофизнинг шу мавзудаги кўшиқлари янгради. Жуда хурсанд бўлиб кетдим. Эртасига ўша мактабдошларга раҳмат айтдим.

Энди билсам, ўша вақтлардаёқ ҳамма мени Шерали Жўраевнинг ашаддий мухлиси сифатида билиб бўлган экан.

Бу мубталолик менга нима берди? Хофиз кўшиқ қилиб айтган сатрларни ёддан билардим. Баъзи жойларига тушунмасам, асл нуҳасини топишга интилардим. Шу тариқа хазрат Навоийни, Мирзо Бобурни ўқийдиган бўлдим. Шох Машраб, хикматли Яссавийга муҳиб бўлдим. Фузулийни ўргандим, Мулла Паноҳ Воқифни танидим, Ҳамид Олимжонни, Гафур Ғулومни ўқидим, Абдулла Ориф, Эркин Воҳидовнинг мухлисига айландим.

Кейин билдим: хофиз кўшиқлари орқали оламнинг маъносини, одамликнинг шарҳини тушунтириб берадиганларнинг саногии йўқ экан. Уларнинг аксарияти дунёни англаб етганлар, чин ошиқлар эди.

Шунақа, хофиз кўшиқлари авомни олимга айлантиради.

Самарқандда ўтган олтин даврим. Ётоқхонадаги аксарият талабалар Шера-

ли Жўраевни тинглашади. Шунчалик кўп дўст орттирдимки, хозиргача улар билан борди-келди қиламиз.

Шунақа, унинг кўшиқлари оқибатли, дўст қилиб кўяди одамларни.

Аслида ҳарбий бўлмоқчи эдим. Шерали Жўраевдан интервью олама, деб журналистика факультетига ҳужжат топширдим. Не бахтки, талабалгимдаёқ хофиз билан суҳбатлашиш насиб этди. Бунинг учун Ўзбекистон халқ шоири Сирожиддин Саййиддан бир умр миннатдорман. Сирожиддин ака биринчи суҳбатдаёқ хофизга шинавандалигимни, тез учраштирмас, “бир нарса” бўлиб қолишимни билган, шекилли. “Даракчи” энди-энди чика бошлаган, ҳар бир сони қўлма-қўл бўлиб ўқиладиган кезлар эди. Бош муҳаррир Анвар Намозов ва газета таъсисчиси Фирдавс Абдуҳолиқов Шерали Жўраев билан суҳбатимизни чоп этди. Хофизнинг ёш боладай қувонганини кўрсангиз эди.

Шерали Жўраевнинг кўшиқлари доно ва ҳақгўй мураббийга, ширин сўз устозга ўхшайди, қайси мавзуда кўшиқ куйламан, тилга олинган мавзу хақида мушоада қилишга мажбур бўласиз. “Бир улуг эл бор жаҳонда...” деган кўшиқни эшитсангиз, қанчалар гўзал ва муаззам юртда яшаётганингизни ўйлаб, шукроналар айтасиз. Элулус қорига яраётганлар, халқим деб туну кун тиним билмайдиганларга ажру мукофот бор. Бу ҳақда хофиздан ўтказиб ҳеч ким айтолмаган ҳали: “Ватан дея ўлса ким, тупроғи совимагай...”.

Бу — асл миллатпарварлик, ватанпарварлик қуруқ сўзда эмас, амалда кўрсатилиши керак дегани! Ватанни севиш дегани!

Ҳазрат Амир Алишер Навоий яшаб ўтганларига қарий олти юз йил бўляпти.

У киши битган сатрлар умри ҳам беш асрни қаритди. Ул зотнинг жуда кўп ғазаллари турли замон ва маконларда хофизлар томонидан куйга солиниб, кўшиқ қилинган. Хусусан, биз билган Мулла Тўйчи хофиздан тортиб то хозиргача мисралари бот-бот куйга солинмоқда. Навоийни тушуниш, тушунтиришда санъатнинг алоҳида ўрни, таъсири борлигини инобатга оласак, бу нечоғли мушкул вазифалигини тушунамиз. Навоийдан куйлаш учун катта билим, тажриба керак. Ҳеч бўлмаганда, улуг мутафаккирнинг мингдан бир фазилатига эга бўлиш даркор. Лоақал Ойбекнинг “Навоий” романини ўқиган бўлиш керак. Шерали Жўраев бу жихатдан ҳам саодатли санъаткор. Зеро, у киши

Навоий хақида соатлаб гапиради, ҳазратнинг ҳеч қимнинг хаёлига келмаган ғазалларини топиб, хайратланарли даражада кўшиқ қилганини навоийшунос олимлар ҳам тан олган. “Излангиз”, “Шитоб айлаб”, “Шириндир”, “Эй, хуш улким”, “Ошиқ бўлдим”, “Кўнгил”, “Оразин” сингари кўшиқлар шунчалар оби-тобида айтилганки, эшитган сари эшитгингиз келаверади.

Шерали Жўраевнинг ҳидоятга қорловчи кўшиқларини бир эшитиб кўринг. Нақадар таъсирли. Одатда бундай кўшиқлар адашганларни йўлга солиб, одамни дарров ўзига келтиради. Масалан, “Хурлар бормиш у ёнда марварид, маржондек...” деб бошланувчи кўшиқни олайлик. Хофизнинг таъкидлашича, бу кўшиқнинг дунёга келишига Куръони қаримнинг “Воқеа” сураси сабаб бўлган. Шунданми, бу гўзал хониш сўнггида тийнатишга бошқача бўлиб қолади.

Дунёни меҳр қутқаради. Бир инсонга бир оғиз ширин сўз айтсангиз, олам-жаҳонга ҳади-эхсон кўрсатганингиз савобини оласиз. Бу оламнинг асл маъноси омонат, ўткинчи эканлигини билган ориф зотлар бағрикенгликни, меҳру муҳаббатни улуглайди, дўстона ришталарни мустаҳкамлайди. Одамийлик, инсонийликка амал қилиш қанчалар саодат. Бугун биз ана шундай меҳрпарварлик, инсонпарварлик, халқпарварлик сиёсатидан баҳрамандмиз. Бу сиёсат епилган йўлларни очди, қуриган илдизга сув берди, умидсизланган қалбларга ишонч бахш этди, тушқунликка барҳам берди.

Мухтарам Шавкат Мирзиёевнинг ана шу бекиёс меҳри, шу жонажон Ватаннинг ҳар бир фарзандига бўлган чексиз муҳаббати туғайли кўплар қатори улуг хофиз ҳам яна давралар, катта-катта шодийналар кўркига айланди. Зеро, Қоя Бурғути билан янада маҳобатли.

Максуд ЖОНИХОНОВ

БАҲОР ВА ШЕЪРИЯТ УЙҒУНДИР

Устоз Абдулла Ориповнинг ўтган асрнинг эллигинчи йилларида ёзган илк шеърларидан бири “Учкун” деб номланган. Унда шундай сатрларни ўқиймиз:
**Шалолдаек бўлса шеърларим,
Ёғду соҳса мисли алапта.
Сидқидил-ла қобил ўғилдек
Хизмат қилса элга, Ватанга.**

Абдулла Ориповнинг 2000 йилда чоп этилган “Танланган асарлар”нинг биринчи жилди айнан ушбу шеър билан бошланади. Ёш қалб бундан 60 — 70 йил аввал, аниқроғи 1957 йили 16 ёшида қалбида уйғонган қутлуг ниятга — элга, Ватанга хизмат қилиш орзусига етишди. Ўша вақтдаги ёш каламкашнинг ниятига етганини вақти келиб халқ, ижод аҳли эътироф этди. Жумладан, академик Матёқуб Қўшқонов ёзган эди: “Абдулла Орипов — Ватан кўйчиси. У Ватанни борлигича, бутун гўзаллиги билан бирга кўради. У Ватаннинг ўтмишига назар ташлаб, толеи ўнг келмаган юртини, жабрдийда халқини, бугунги кунига назар ташлаб, яшнаётган шаҳар ва кишлоқларни, буюк ишларни амалга ошираётган халқини кўради”.

Наврўз байрами арафасида Алишер Навоий номидаги Миллий боғда Абдулла Орипов хотирасига бағишлаб ўрнатилган Ёлгорлик пойида хотира кечаси бўлиб ўтди. Унда атоқли шоирнинг хаёт йўли, шеърляти, адабиётга қўшган хиссаси хақида гапирилди, шоир шеърларидан намуналар ўқилди.

АДАБИЙ САЙТЛАР ВА ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР

ёш носирлар ижоди учун янги майдон

“Интернет адабиёти” деган янги тушунча шаклланиб, ижтимоий тармоқлар ва адабий сайтлар камрови тобора кенгайиб бораётган кейинги йилларда ёш носирларнинг турли жанрдаги насрий асарларини, асосан, телеграм каналлари, фејсбук тармоғи, электрон сайтларда эълон қилиш, тарғиб ва ташвиқ этиш имкони юзага келди.

Бир неча йил илгари юртимизда фақат Ziyo.uz, Хуршид Даврон кутубхонаси сайтлари фойдаланувчилардан бўлса, ўтган йилнинг ўзидаяқ Nodirabegim.uz, Esdalik.uz, nasrimizdoshlari.uz, injasanat.uz каби сайтлар ўз фаолиятини йўлга қўйди. Айни вақтда улар ҳар қуни наср, назм, таржима, адабий суҳбат ва мақолалар рунқларига интернет фойдаланувчиларига ранг-баранг материаллар улашмоқда. Ўтган йили Nodirabegim.uz сайтида ёш носирлардан Фуркат Алимардоннинг “Ўтмаган кунлар”, Тилланисонинг “Кўрпа”, Холиёр Сафаровнинг “Сумалақар пишмаган йил”, Бахтиёр Абдуғафурнинг “Номус”, Рахшо-на Аҳмедовнинг “Қирғоқда қолган балик”, Санжарбек Икромовнинг “Атилла-нинг туллори” ва бошқа ёш носирларнинг хикоялари мухлислар томонидан илик қарши олинди. Мурод Нажмиддиновнинг “Панацея” хикояси хақида ижобий фикрлар билдирилди, бахслар юритилди. Шерзод Ортиқовнинг қирқдан зиёд эссеси ўтган йили сайтда энг кўп ўқилган материал бўлди. Бу эсселар тўплам тарзида нашр этилиши арафасида.

Ижтимоий тармоқларда эълон қилинаётган сара хикоялар босма нашрларга ҳам тавсия этилмоқда. Чунончи, Nodirabegim.uz сайтида эълон қилинган Ш.Ортиқовнинг “Отамнинг қабутарла-

ри”, Н.Иброҳимованинг “Адибнинг вафоти”, Байрам Алининг “Шифохона”, А.Абдуллаевнинг “Фронтовик” хикоялар “Шарқ юлдузи” журналининг 5-сонидан чоп этилди.

Бундан ташқари, адабий сайтларда ёш ижодкорларни қўллаб-қувватлаш мақсадида турли адабий танловлар ўтказилди. Жумладан, Esdalik.uz сайтида “Достон, таржима ва эсселар” ҳамда тақризлар танловлари ўтказилиб, совринли ўринларни қўлга киритган Шаҳриёр Шавкат, Раҳмат Бобожон, Санжарбек Икромов сингари ёш носирлар тақдирланишди. Шунингдек, nasrimizdoshlari.uz сайтида ўтказилган “Энг яхши хикоя” танловида Дилоро Холиқова, Азизбек Норов, Манзура Абдуллаева, Nodirabegim.uz сайтида эълон қилган “Қуз хикоялари” танловида эса, Рашид Хўжовлар, Аффифа Умидова, Фарход Эшонов каби ёш каламкашлар голиб деб топилди. Айни пайтда сайтда ёш носирларнинг хикояларини тарғиб қилиш мақсадида “Хикоялар оламида” тақризлар танлови ўтказилмоқда.

Адабий сайтларнинг фејсбук тармоғи орқали халқора алоқалар ривожланаётгани ҳисобига ёш ижодкорлар чет эллик тенгқур шоир ва носирлар билан танишиб, ўзаро таржималар қилишмоқда. Ушбу ҳамкорлик махсули сифатида ўнлаб хориқлик ёшларнинг асарлари Nodirabegim.uz сайтида илк бор ўзбек тилида эълон қилинди. Марғилолик носир Шерзод Ортиқов томонидан тақдим этилган таржималар халқора адабий алоқаларни жонлантиришда алоҳида ўрин тутди. Айни пайтда у Мексикада чиқадиган “Карденал” журналида координатор вазифасида ишлаб, ўзбекистонлик ёш каламкашларнинг хикоя-

ларини испан тилига таржима қилмоқда. Лотин Америкаси, араб мамлакатлари, рус ва украин адабий сайтларида ҳам ўзбек носирларининг хикоялари кўпайиб бораётгани қувонарли ҳол.

Илгари ёш носирларнинг китоблари кам чоп этиларди. Сотилмай қолишдан чўчиш сабабли бўлса керак. Сўнгги вақтларда эса ёш носирларнинг янги асарлари нашриётлар ишончини оқлатмоқда. Шерзод Ортиқовнинг “Қуз симфонияси”, Жавлон Жовлиевнинг “Қўрқма” романи, Тилланисонинг “Сунбула” хикоялар тўплами фејсбук адабий катлами доирасида тренд даражасига чиқди. Гафур Ғулум номидаги нашриётда яқин кунларда “Ёш носирлар” алманахи босмадан чиқадди, унга йилгирмадан зиёд ёш ёзувчиларнинг сара хикоялари киритилган.

Айтиш керакки, ёш носирларнинг китоблари тақдимоти ҳам кўтаринки руҳда ўтказилляпти. Тақдимотда спектаклар, куй-қўшиқлар, танловлар, дастхат ёзиш маросимлари, расмийликдан холи нутқлар, кофе бреklar ташкил этилмоқда. Фејсбек ва телеграм тармоқларида янги китоблар тарғиб қилинмоқда. Айниқса, фејсбукдаги “Китобхонлар давраси”да ёш носирларнинг китобларида ёзилган тақризлар, китоб билан тушулган суратлар кўпаймоқда. Умид қиламизки, ижтимоий тармоқларда фаоллиги билан танилган ёш носирларимиз келажақда ўзбек адабиёти ривожига муносиб хисса қўшадилар.

Нодирабегим ИБРОҲИМОВА,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

Олим ва адиб Бахтиёр Омон қаламига мансуб “Ношир дафтари” китоби 2020 йилда босмадан чиқди. Китобнинг “Яхшиларни эслаб” фаслида юртимиз илм-иҷод аҳли орасида танилган Бўрибой Аҳмедов, Ғайбулла Саломов, Наҳмиддин Қомиллов, Қодир Мирмуҳамедов сингари олимлар, адиблар, шоир ва тарғимонлар ҳаёти ва ижодининг муҳим қирралари ёритилган. “Устозларга эргашиб” фаслида: Насриддин Раҳмонов, Омон Матжон, Маҳкам Маҳмудов каби илм-маърифат, маданият намоёндаларининг мазмунли умр йўллари қаламга олинган.

“Муаллиф хотираларини қорига ёзади, бўяб-бежаматади, чуқур кетмайди, икки оғиз жумлада қимнинг қимлигини, ниманинг бандоғилигини самимият ила тасвирлайди-қўяди. Қайси идорада ва қандай мартабани эгаллаганидан қатъи назар, зиммасидаги вазифани тўғри ва ҳалол адо этиш руҳида яшаганини, айни чоғда банда хатолардан холи эмаслигини зинҳор унутмаганини, нима бўлган тақдирда ҳам ҳаётнинг оғир синовларига бардошли бўлиш муҳимлигини ё бевоқифа, ё билвосита таъкидлайди, эслатади, уқдиришни истайди”, деб ёзади китобга ёзган сўзбошида таниқли адиб Хуршид Дўстмуҳаммад. Қўйида “Ношир дафтари” китобидан айрим парчаларни ўқийсиз.

Жўрабек ЖАҲОН

УМР ФАСЛАРИДАН ЛАВҲАЛАР

БАҲОР, ҚИШ...

Азиз авлиёлар инсоннинг умрини тўрт фаслага ўхшатишади: баҳор, ёз, қуз, қиш. Нимағалигини билмайману улар ичида боши ва охирини кўпроқ эслашади. Сабаб, киши ёшлигида ҳаётга ташна, кўнгил тоза, ўзи самимий, ёқимтой бўлади. Ўртада неки ўтса ўтади – билмайди, эътибор бермайди, вақт бор-қу, улгураман, тузаламан, яхши одам бўламан, деб яшайверади. Бир куни қарасаки, соқолига ок оралади, бобо бўлибди. Ёзи ва қузи шамолдай елиб ўтибди. Бор-йўғи киши қолибди. Э, кўп нарсага ақлим, фаросатим етар экан-ку, нега адашиб, улоқиб олтин вақтимни беҳуда ўтказибман, дейди афсус чекиб.

Ушбу битиклар бир инсоннинг яхши-ёмон кунларидан чиқарган сабоқлари, ўзи тўқиган хикматларидир. Марҳамат, мутлола қилинг.

НИДОЛАР

Қалб нидоси, фарёди, кўпириши, тиниши – инсоннинг ўз йўлидан чекинishi, оқиллигини билдирмайди, балки бу – ўзликка қайтиш, юракдан мадад ва малҳам топа олишдир.

Инсон. Тангри яратган мураккаб хилқат у. Инсоннинг қучли тарафларини сафдошлари, ҳамкасблари тан олмайди, оқил томонларини ўзи билмайди, қусурларини эса мансаб курсиси ёпиб туради.

Ҳаёт. Шаҳмат тахтасига ўхшаган ўйин у. Ё ютасан, ё ютқазасан. Пнёда қучсиз бўлса-да, отлик, вазир ва подшо билан қурашишдан қайтмайди.

Умр йўлида. Йилгирма ёш – телвабор хаёлларга берилиш;

ўрттиз ёш – юғурик ташвишларга қўмилиш; кўрик ёш – соқинликка юз бориш; эллик ёш – тозарини ва эврилиш; олтмиш ёш – саждага кечкиб бош қўйиш; етмиш ёш – умрни тарозига солиш; саксон ёш – болаликка қайтиш; тўқсон ёш – минг ойликдан сакраб ўтиш; ўз ёш – ўлимга тик боқиб.

Рақиб ким? У сен сиғинган Ҳақ Қабъасига бош урмаган, доно фикрлару теран ўйларингдан олисда юрган танишинг.

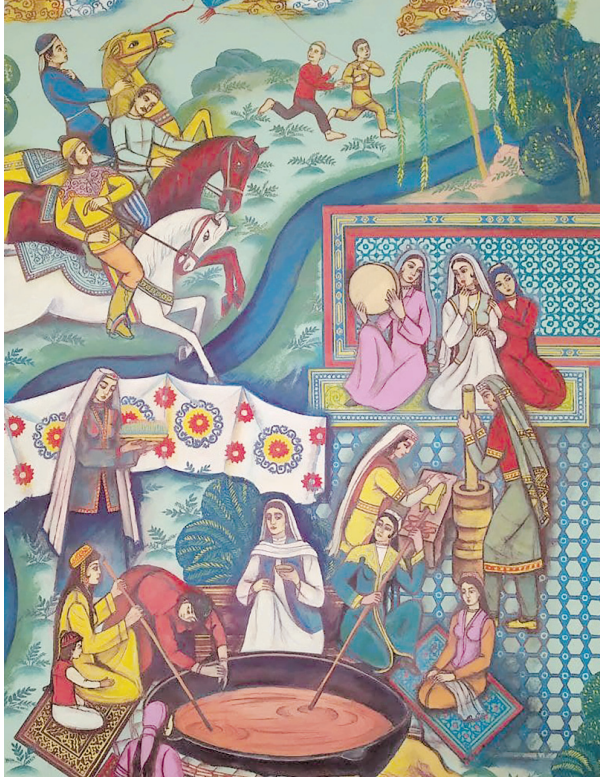
Рақиб – сени қибр-ҳаводан асраган, дам-бадам камчилаб, тўғри йўлга бошлаган ҳамроҳинг.

Рақиб – манманлик ва разиллик қўчасига кирганингда, юзингга ҳақни айтган, огоҳликка қақирган чин дўстинг.

Ғулум. Хизматкор азалдан бой-бадавлат одамларга хизмат қилиш учун яралган. Унинг фикри-ёди фақир қулбасига нон, овқат, қийим-кечак олиб келишидир. Шунин билгинки, ақл-идрокдан жисмоний меҳнатни устун қўйган ғулум фикрламайди – бу машғулотни у ўзига эп қўрмайди.

Бахтиёр ОМОН

Галерея: Рассом Шемур Саъдуллаев ижодидан намуналар

Сумалак. 2007.

Сабзи тўраш. 2007.

Бувимнинг эртаги учлиги. 2007.

Исроил ШОМИРОВ

КАКСИМДА КЎКАРАП ГИЁХЛАР

Хали бошланмаган менинг ҳаётим,
Тушда кўрганларим бариси ёлгон.
Шунча йил кўз очмай уйкуда ётдим,
Минг битта сўзим бор –
айтилмай қолган.

Ахир, ухлаган йўқ кўксимда юрак,
Энди ётиб бўлмас безабон,
беун.
Ҳечкурса майсага айланмоқ керак,
Баҳорда қайтадан эралиш учун.

Тоғ қишлоғи.
Лойсувоқ томлар.
Ҳовлиларнинг эшиги толдан.
Узоқ эди ўзга оламлар,
Бола калбим шу ерда қолган.

Уй тўрида изиллаган қиш,
Печ ёкарди онам эрталаб.
Қорли даштдан –
хар кунги юмуш –
Келар эдим ўтин орқалаб.

Куршардим қиш билан шундоқ,
Баҳорларга чулғаб тушимни.
Чакқанида кўксимда чакмоқ,
Йўллар асир олди хушимни.

Тоғ бағридан мени тортқилаб,
Ўлжиб олди шаҳар – сеҳркор.
Аммо қишда – бодоми гуллаб! –
Хали келмай алдади баҳор...

Йиғлаб қолди кимдир орқамдан,
Йиллар ўтди, замон ўзгарди.
Ўтин эмас, бугун елкамдан,
Босиб турар дунёнинг дарди.

Сокин тун хаёлга ташлайди кўмб,
Эслайман гоҳида пасткам айвоним.
Киртайган кўзлари тутунга тўлиб,
Ўчоққа ўт қалар онам, қайвоним.

Отам даштдан қайтар чоригин судраб,
Қўлда заранг таёқ,
юзи чанг, гўбор.
Кипригига қўнган мунларга қараб,
Дунё, менинг учун бир йиғлаб юбор.

Қўлда гулдор дўппи – тўла дўлана,
Изимни қирлардан излаб юрган қим?
Мен олис йилларга қайтдим деганда,
Шаҳар шовқинидан сесканар кўнгим.

...Пешайвон.
Ўчоқда милтиллаган чўғ.

“Соғинч”, “Болаликка қайтгим келади”, “Кўксимдаги қуш”
каби китоблар муаллифи, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзо-
си Исроил Шомиров яқинда олтинчи ёшнинг қаршилади.
Таниқли шоир, моҳир публицист И.Шомировни муқаббат ёши билан
қутлаб, келгусида ижодий ишларига муваффақият тилаймиз.
Тахририят

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
уюшма аъзоси, шоир
Ҳабибулло ТУРСУНМАТОВнинг
вафоти муносабати билан марҳум-
нинг оила аъзоларига ҳамдардлик
билдиради.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшма-
си уюшма аъзоси, шоир Улуғбек
Ҳамдамга отаси
Абдувахоб ҲАМДАМОВнинг
вафоти муносабати билан таъзия бил-
диради.

ХАНГОМА

«ЎРОҒДАН ҲАМ ТЎҒРИ...»

Бир даврада олий ўқув юртига аби-
туриентларни тайёрлайдиган репетитор аёл
ҳасрат қилиб қолди:

— Бу йил омадим келди, тайёрлаган
шогирдларимнинг кўпчилиги институтлар-
га давлат гранти асосида ўқишга киришди.
Фақат ўзимнинг қизим контрактга илаш-
ди. Энди эрим ҳар кунни уришяпти, сен
пул берадиганларни яхши тайёрлаган-
сан, қизимиз пул бермагани учун ду-
рустроқ ўқитмагансан, деб... Туриб-ту-
риб, мен берардим ўша пулингни, деб
кесатиб ҳам қўяди.

Кулгим келди. Бечоранинг кўзида ёш
милтиллаб турибди. Гапини маъқуллаб
қўйсам йиғлаб юбориши ҳам ҳеч гап эмас.
Шунинг учун, китмирилигим тутиб, ёнаёт-
ган оловга жиндай мой ташлаб қўйдим:

— “Тўғри”-да, пул бермаса ҳам яхшироқ
тайёрлаб қўявермасиз-да!..”

Гапим нишонга тегди — аёл ҳам бошқа-
ларга қўшилиб қулиб юборди.

Ҳабиб СИДДИК

«ХОТИН ТИЛИ»

ҲАЖВИЯ

Адашмасам, дунёда уч юзга
яқин тил бор. Улар тирик ва ўлик
тиллarga бўлинади. Тирик тил-
ларда одамлар гаплашади, ёзиш-
қишми ўрганadi.

Яна бир тил борки, бу тил ҳеч
қайси бир мактаб ёки олийгоҳда
ўргатилмайди. Ҳатто бу тилнинг
борлигини ҳам тилшунос-
ларнинг ҳам хабари йўқ бўлса
керак, менимча. Бу
қайси тил демок-
чисиз? Бил-
масангиз, бил-
либ олинг:
бу “хотин
тили”!

Ажаблан-
я психизи?
Ҳеч ажаблан-
манг. Яхши-
си эшитинг.

Хотин тили “сурдо”
оиласига мансуб бўлиб, унда
фикр қўл ҳаракатлари ёрдами-
да тушунирилади, хотин тилида
фикр — кўзлар, қошлар, лаблар,
оёқ-қўллар, бош ҳаракатлари
ёрдамида аниқланади. Бунинг
учун эркакларда фаҳм-фаросат,
сезги кучли бўлиши керак.

Масалан, сиз хотинингиз
билан бирор жойга мехмонга

бордингиз дейлик. Дастурхон
ноз-неъматга тўла. Иштаҳангиз
очилиб, дастурхонга ҳаммадан
кўпроқ қўл чўзасиз. Хотинин-
гизнинг томоқ киришини эши-
тиб, беихтиёр унга қарасангиз,
у пастки лабини тишлаб, боши-
ни сарак-сарак қилиб қўяди. Бу
“нафингга ўт тушини”, “тикилиб
ўл”, “тўясанми, хўқиз?”, “уятлар-
га ўлдирдинг” каби маъноларни
аниқлади.

Эки бўлмаса, улфатларингиз бил-
лан оилавий ўтирибсиз. Улфатчи-
лик қизияпти. Хотинингизга кўз-
ингиз тушиб қолди. Лаблари хунук
илжайиб, сизга ёвқараш қилиб тур-
ганини кўрасиз. Демак, ичишдан
тийилишингиз керак.

Бу қарашда сиз “етар, бас қил!”
“уйдаги ўқловни унутма!”, “охири-
ни ўйлаясанми?” деган гапларни
аниқлашингиз керак.

Дейлик, бирор қариндошин-
гиз пул сўраб келди. Хотиндан
кўз узмасдан унинг илтимосига
жавоб беришингиз керак. Ал-
батта, хотинингиз сизнинг жа-
вобингизни ним табассум қилиб
кутади. Сиз бу табассумга ишон-
манг. Бу сохта табассум. Сиз хо-
тинингизнинг кўзларига боқинг,
ҳақиқий жавоб ўша ерда. Кўзлар

сизга “берсанг кўрасан” дема-
са, мен қафил.

Дейлик, стол атрофида бир
неча киши ўтирибсиз.

Тўсатдан кимдир оёгингизни
босди. Тасодифан биров босди,
деб ўйлаясизми? Йўқ, қойил
қолмаясизми, шунча оёқлар
орасидан сизнинг оёгингизни
адашмай босганига. Демак, хотин
сизни нимадандир оғохлантир-
моқчи...

Ана шунақа гаплар. Биров
билан гаплашаётганда, хоти-
нингиздан кўз узмай, фикрла-
рини аниқласангиз ва унга амал
қилсангиз, кам бўлмайсиз.
Оилангиздан тинч-тоғувлик,
кут-барак аримайди.

Мана, мен, хотинимга қара-
масам ҳам, унинг нима демок-
чилигини биламан, доимо амал
қиламан. Худога шукр, оилам
тинч, хотин мендек итаёткор
йўғ-ей, садақотли эрга дуч кел-
ганидан бир умр миннатдир.

Дарвоқе, кўзларини сузиб, ху-
мор-хумор боқаяпти.

Яшанг, ўлманг. Сиз ҳозирдан
хотинингиз нима демокчилигини
фаҳмай олдингиз.

Ражаб ТОҒА

Таваллуд кунлар

- Аҳад Пармонов** – 2 апрель (1950) – Муқимий номидаги Ўзбекистон давлат музыкали театри режиссёри.
- Гулнора Одилова** – 2 апрель – каштачи, Ўзбекистон Бадий ижодкорлар уюшмаси аъзоси.
- Тельман Ҳасанов** – 5 апрель (1940-2020) – композитор, дирижёр, Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист.

- Тамара Визго** – 5 апрель (1906-1998) – музикашунос, Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби.
- Рихсатилла Абдуллаев** – 5 апрель (1978) – Ўзбек Миллий академик драма театри актёри.
- Лола Бобоева** – 7 апрель – рассом, Ўзбекистон Бадий ижодкорлар уюшмаси аъзоси.

МАЪНАВИЙ ЭТ АРАПЛАРИ

Киши ўзининг аянчли ахволидан қу-
тилишни жон дилидан истар экан, бун-
дай истак натижасиз қолиши мумкин
эмас.

ПЕТРАРКА

Тадбиркорлар ва сармоядорлар диққатига!

«Ko'chmas mulk savdo xizmati» МЧЖ такрорий очиқ танлов савдоларига таклиф этади!

“Ko'chmas mulk savdo xizmati” МЧЖ томонидан ташкил этилган такрорий очиқ танлов савдоларига “Чилонзор буюм савдо комплекси” АЖнинг 2021 йил 30 мартдаги 75-сонли буюртманомасига асосан, “Чилонзор буюм савдо комплекси” АЖ худудида курилиши режалаштирилган. Энг юқори таклифни берган талабгор билан сотувчи ўртасида келишув битими тузилади. Таклифларни қабул қилишнинг охириги мuddаги 2021 йил бир иш кунини олддин соат 18:00да тўхтатилади. Танлов савдоси шу кунни бўлиб ўтмаган тақдирда, такрорий савдоси 2021 йил 22 апрель, 7, 21 май ҳамда 4 июнь кунлари бўлиб ўтади.

- 12-20-1-сонли савдо шохобчаннинг майдони – 21,84м² бўлган, жами бошланғич баҳоси – 30 300 000 сўм.
 - 12-20-2-сонли савдо шохобчаннинг майдони – 23,01м² бўлган, жами бошланғич баҳоси – 80 800 000 сўм.
- Савдода иштирок этиш истагини билдирган талабгорлардан аризалар ушбу хабарнома чоп этилган санадан бошлаб расмий иш кунлари соат 10:00 дан 16:00 гача қабул қилинади (13:00 дан 14:00 гача тушлик). Талабгорларнинг таклифлари 2021 йил 8 апрель кунини соат 11:00дан бошлаб қабул қилинади. Энг юқори таклифни берган талабгор билан сотувчи ўртасида келишув битими тузилади. Таклифларни қабул қилишнинг охириги мuddаги 2021 йил бир иш кунини олддин соат 18:00да тўхтатилади. Танлов савдоси шу кунни бўлиб ўтмаган тақдирда, такрорий савдоси 2021 йил 22 апрель, 7, 21 май ҳамда 4 июнь кунлари бўлиб ўтади.
- Савдода қатнашиш учун талабгорлар ёпиқ конвертта солинган таклифлари ва ариза билан биргаликда қуйидаги ҳужжатларни тақдим этилади:
- юридик шахслар учун давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг нусخаси;
 - жисмоний шахслар учун СТИР ва паспорт нусхаси.

Таклифи маъқул топилган талабгорга сотувчи билан олди-сотди шартномаси тузиш мажбурияти юклатилади. Талабгорлар ижарага олиш ҳуқуқининг 30 фоиздан кам бўлмаган миқдордаги суммани закалат сифатида “Ko'chmas mulk savdo xizmati” МЧЖнинг ХАТБ “DAVR BANK” Олмазор филиалидаги х/р:22604000204920609001, МФО:01121, СТИР: 207122519 га савдода иштирок этиш учун ариза топширунга қадар тўлашлари шарт.

- ***
- “Ko'chmas mulk savdo xizmati” МЧЖ томонидан ташкил этиладиган очиқ танлов савдоларига “Чорсу буюм савдо комплекси” АЖнинг 2021 йил 31 мартдаги 57-сонли буюртманомасига асосан, Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур тумани, Зарқайнар кўчасида курилиши режалаштирилган савдо шохобчаларининг ижара ҳуқуқи кўйилмоқда:
1. 98-дўкон умумий майдони 17,0м² бўлган миллий қийимлар савдо шохобчасининг бошланғич баҳоси – 30 736 000 сўм.
 2. 105-дўкон умумий майдони 18,6м² бўлган миллий қийимлар савдо шохобчасининг бошланғич баҳоси – 33 628 800 сўм.
 3. 106-дўкон умумий майдони 18,6м² бўлган миллий қийимлар савдо шохобчасининг бошланғич баҳоси – 33 628 800 сўм.

кийимлар савдо шохобчасининг бошланғич баҳоси – 33 628 800 сўм.

4. 107-дўкон умумий майдони 29,6м² бўлган миллий қийимлар хожатхонасининг бошланғич баҳоси – 53 516 800 сўм.
- Савдода иштирок этиш истагини билдирган талабгорлардан аризалар ушбу хабарнома чоп этилган санадан бошлаб расмий иш кунлари соат 10:00 дан 16:00 гача қабул қилинади (13:00 дан 14:00 гача тушлик). Талабгорларнинг таклифлари 2021 йил 3 май кунини соат 11:00дан бошлаб қабул қилинади. Энг юқори таклифни берган талабгор билан сотувчи ўртасида келишув битими тузилади. Таклифларни қабул қилишнинг охириги мuddаги 2021 йил 30 апрель кунини соат 18:00да тўхтатилади.
- Юқоридаги савдо шохобчаларининг ижара ҳуқуқлари 2021 йил 3 май кунини соатилмаган тақдирда такрорий савдолари 2021 йил 10, 17, 24 май кунлари соат 11:00 да бўлиб ўтади. Аризаларни қабул қилиш танлов ўтказилиши белгиланган кундан уч кун олдин соат 18:00 да тўхтатилади.
- Савдода қатнашиш учун талабгорлар ёпиқ конвертта солинган таклифлари ва ариза билан биргаликда қуйидаги ҳужжатларни тақдим этилади:
- юридик шахслар учун давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг нусхаси;

ЭЪЛОН

- жисмоний шахслар учун СТИР ва паспорт нусхаси.
Таклифи маъқул топилган талабгорга савдо ўтказилган кундан бошлаб 20 банк иш кунини ичиди сотувчи билан олди-сотди шартномаси тузиш мажбурияти юклатилади. Талабгорлар мулкнинг умумий ҳолатини шахсан ўзини ҳолда савдо ташкилотчиси билан тузиладиган закалат келишувига асосан, ижарага олиш ҳуқуқининг бошланғич баҳосининг 15 фоиздан кам бўлмаган миқдордаги суммани закалат сифатида “Ko'chmas mulk savdo xizmati” МЧЖнинг ХАТБ “DAVR BANK” Олмазор филиалидаги х/р:22604000204920609001, МФО:01121, СТИР:207122519 га савдода иштирок этиш учун ариза топширунга қадар тўлашлари шарт.

Савдо ташкилотчиси жойлашган, савдолар ўтказиладиган ва савдода иштирок этиш учун аризалар қабул қилинадиган манзил: Тошкент шаҳри, Мирзо Улуғбек тумани, Тўртариқ кўчаси, 11/2-уй. Тел: (95) 199-12-21, (95) 195-12-21. www.kms.uz. Электрон почта: ko'chmasmulk@mail.ru. Лицензия RR-0001.

“Ko'chmas mulk savdo xizmati” МЧЖ томонидан “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетасининг 19.02.2021 йилдаги №8(4615)-сонидан берилган хабарномада “Чорсу буюм савдо комплекси” АЖга тегишли савдо шохобчаларининг танлов савдолари вақтинчалик тўхта-тилганини маълум қиламиз.

Асос: “Чорсу буюм савдо комплекси” АЖнинг 2021 йил 31 мартдаги 60-сонли хати.

Ўzbekiston adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент - 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Электрон почта манзили: uzas.gzt@mail.ru

Муассис:
ЎЗБЕКISTON
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

Бош муҳаррир
САЛИМ АШУРОВ

Ҳамқоримиз:
akfa

Тахририятга келган кўғезмалар тахсил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Маскулотиб: Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир: Хумоюн АКБАРОВ
Саҳифаловчи: Зафар РЎЗИЕВ

Газета 2014 йил 26 ноябрда Ўзбекистон Республикаси Президентини Администрацияси хузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида томонидан 0283 рақам билан рўйхатга олинган.
Адади - 2987, Буюртма Г - 444.
Ҳажми - 3 босма табоқ, А - 2.
Нашр кўрсаткичи - 222.
Ташкилотлар учун - 223. 1 2 3 4 5 6

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ
Сотувда нархи эркин.

«Шарқ» нашриёт- матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонаси.

Босмаҳона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41- уй.
Босишга топшириш вақти - 21.00.
Босишга топширилди - 21.00.

ISSN 2313-614X
9 772313 614000